

AN. MANL. SEV. BOETII
IN PORPHYRIUM DIALOGI
A VICTORINO TRANSLATI.

DIALOGUS PRIMUS.

Hiemantis anni tempore in Auréliae montibus con-
cesseramus, atque ibi tunc cum violentior austus
ejectisset noctis placidam, atque exturbasset quietem,
recensere libitum est ea quæ doctissimi viri ad illu-
minandas quodammodo acies intellectus densitate
caligantissimas, quibusdam quasi introductoryis com-
mentariis ediderunt. Ejus vero rei Fabius initium
fecit, qui cum me lectulo recumbentem, et quædam
super eisdem rebus cogitantem meditantemque vi-
disset, hortatus, ut quod sæpe eram pollicitus, ali-
quam illi ejus rei traderem disciplinam. Complaci-
lum est igitur, quoniam tunc et familiarium saluta-
tiones, et domestica negotia cessabant. Interrogatus
a me ergo super quibus vellet rebus me enodare at-
que expedire, tunc Fabius : Quoniam, inquit, tempus
ad studia vacat, et hoc otium in honestum negotium
converti licet, rogo ut mihi explices id quod Victorini
aus orator sui temporis ferme doctissimus a Porphy-
rio per πτερωγήν, id est per introducti nem in
Aristotelis Categorias dicitur transtulisse. Et primum
disciplinis didascalicis quibusdam me imbuere, quibus
expositores vel etiam commentatores, ut discipulo-
rum animos dociliter quædam assuecant, utuntur.
Tunc ego : Sex omnino, inquam, magistri in omni
expositione prælibant. Prædocent enim quæ sit cu-
juscunque operis intentio, quod apud illos σχόπος
vocatur. Secundum quæ utilitas, quod a Græcis χρή-
ματοι appellatur. Tertium qui ordo, quod Græci vo-
cant τάξη. Quarum si ejus cuius esse opus dicitur,
germanus propriusque liber est, quod γνώστοι inter-
pretari solet. Quintum quæ sit ejus operis inscriptio,
quod ἐπιγραφή Græci nominant. In hoc etiam quod
intentionem cujuscunque libri insoleter interpre-
arentur, de inscriptione quoque operis apud quosdam
minus callentes hæsitatum est. Sextum est id dicere,
ad quam partem philosophiæ cujuscunque libri duca-
tur intentio, quod Græcia oratione dicitur εἰς ποίον
μέρος φιλοσοφικῶν ἀνάγεται. Hac ergo omnia in quolibet
philosophiæ libro queri convenit, atque expediti.
Tunc Fabius, quæ esset introductionis intentio inter-
rogavit. Et ego inquam : Aristoteles, qui factus est
introductionis pons, non aliter intelligi potest, nisi
ipsas res de quibus disputaturus est, ad intelligentiam
præpareremus. Videns enim Porphyrius quod in
rebus omnibus essent quædam prima natura, ex quibus
omnia, velut ex aliquo fonte manarent, et illa
quæ prima essent, et subsistentia esse, et generis
vocabulo nuncupari. Porro autem nunquam esse ge-
nus posse, nisi ei quædam alia subderentur, et quæ

A essent subdita species appellari : porro autem mun-
quam genus uni speciei genus esse posse, sed pluri-
bus. Plures autem species non posse esse multiplices,
nisi eas aliqua discrecio separat. Si enim nihil
sibi dissimiles forent, una species non multiplices vi-
derentur. Illa igitur divisio et dissimilitudo specie-
rum differentiæ nomine vocantur Omnia verò quæ
aliqua re differunt, fieri aliter non possunt nisi qui-
busdam propriis solitariisque naturis insignita sint.
Atque hæc hactenus. Videns ergo quod omnis om-
nium disparilis in gemina rerum principia seca-
runt, in substantiam atque accidens, ita ut neque ac-
cidens sine substantia, neque sine accidenti sub-
stantia esse possit. Accidens quippe sine aliquo
substantiæ fundamento esse non potest : substantia
vero ipsa sine superjecto accidente videri nullo modo
potest. Ut enim color sit quod est accidens, in cor-
pore erit quod est substantia. Porro autem cum cor-
pus, id est substantiam videris, insignitam eam
accidenti, id est aliquo colore respicies. Itaque fit
ut neque substantia præter accidens sit, neque acci-
dens à substantia relinquatur. Ubi enim substantia
suit, mox accidens consecutum est. Speculator igitur
Porphyrius in his dubiis rebus, id est accidenti et
substantiæ, genera, species, propria, differentiasque
versari, et quod ipsa per se sint genera subjectis et
suijacentibus speciebus, quæ differentiæ et propriis
insignitæ sunt, statuit principaliter de genere, spe-
cie, differentia, propriisque tractare. Et quoniam
tractatus hic in definitionibus, ut post docebimus,
proderit, si quis autem in definitione generali ponat
accidens, eum non recte definire manifestum est,
quod suo loco tractabitur, statuit pauca de acciden-
tibus prælibare. Ita enim nos prudentissimus doctor
instituit, ut tunc in definitionibus quibuslibet plenam
scientiam queamus accipere, cum quod proposit dic-
tum sit, et quod non sit utile, segregetur. Hæc igitur
hujus operis intentio est, de genere, specie, dif-
ferentiis, propriis, accidentibusque tractare. Hic Fa-
bius : Expedisti, inquit, de intentione, nunc utilita-
tem explicata. Varia, inquam, et multiplex in hoc
opere commoditas utilitasque versatur. Primum
enim in Aristotelis categorias perquam uberrime
prodest. Quid autem proposit dicemus, cum de ejus
libri inscriptione tractabimus, sed in quibus aliis
proposit, paucis philosophiæ ipsius divisione facta per-
stringam. Et prius quid sit ipsa philosophia conside-
randum est. Est enim philosophia amor et studium
et amicitia quodammodo sapientiæ. Sapientiæ vero

nou hujus quæ in artibus quibusdam et in aliqua fabrili scientia notitiaque versatur, sed illius sapientia, quæ nullius indigens, viva mens, et sola rerum primæ ratio est. Est autem hic amor sapientiae intelligentis animi ab illa pura sapientia illuminatio, et quodammodo ad seipsam retractio atque advocacy, ut videatur studium æque sapientiae, studium divinitatis et puræ mentis illius amicitia. Hæc igitur sapientia cuncto animarum generi ineritum suæ divinitatis imponit, et ad propriam naturæ vim puritatemque reducit. Hinc nascitur speculationum cogitationumque veritas, et sancta puraque actuum castimonia. Quæ res in ipsius philosophiae divisionem sectionemque convertitur. Est enim philosophia genus, species vero ejus duæ, una quæ θεωρητικâ dicitur, altera quæ πραξτικâ, id est speculativa et activa.

B Erunt autem tot speculativæ philosophiæ species, quot sunt res in quibus justæ speculatio considerationis habetur. Quotque actuum diversitates, tot species varietatesque virtutum. Est igitur θεωρητικâ, id est contemplativæ vel speculativæ triplex diversitas, atque ipsa pars philosophiæ in tres species dividitur. Est enim θεωρητicæ pars una de intellectibilibus, alia de intelligibiliis, alia de naturalibus. Tunc interpellavit Fabius, miratusque est quid hoc novi sermonis esset, quod unam speculativæ partem intellectibilea nominasset. Nota, inquam, quoniam Latino sermone nunquam dictum reperi, intellectibilia, ego met mea verbi compositione vocavi. Est enim intellectibile quod unum atque idem per se in propria semper divinitate consistens : nullis unquam sensibus, sed sola tantum mente intellectuque capitur.

C Quæ res ad speculationem Dei atque ad animi incorporalitatem considerationemque veræ philosophiæ indagatione componitur. Quam partem Græci θεολογicæ nominant. Secunda vero pars est intelligibilis, quæ primam intellectibilem cogitatione atque intelligentia suscipiens, ea comprehendit quæ sunt omnium cœlestium supernæ divinitati operum causæ, et quidquid sub lunari globo beatiore animo atque puriore substantia valet ; postremo humanarum animalium conditionem atque statum, quæ omnia cum prioribus illis intellectibilibus substantiæ fuissent, sed corporum tactu, ab intellectibiliis ad intelligibiliis degenerarunt, ut non magis ipsa intelligentur quam intelligent, et intelligentie puritate tunc beatiora sunt, quoties sese intellectibiliis applicarint. Tertia θεωρητicæ species est, quæ circa corpora atque eorum scientiam cognitionemque versatur, id est physiologia, quæ naturas corporum passionesque declarat. Secunda vero, intellectibile substantia, uero in medio collocata est, quod habeat et corporum animationem, et quodammodo vivificationem, et intellectibiliū considerationem cognitionemque, ut dictum est. Practicæ vero philosophiæ, quam activam superius dici demonstratum est, hujus quoque triplex est divisio. Est enim prima quæ sui curam gerens cunctis sese erigit, exornat, augetque virtutibus, nihil invita admittens, quo non gaudeat, nihil

A faciens pœnitendum. Secunda vero est quæ reipublicæ curam suscipiens, cunctorum saluti suæ prouidentiæ solertia, et justitiæ libra, et fortitudinis stabilitate, et temperantiæ patientia medetur. Tertia vero quæ rei familiaris officium mediocri componens dispositione distribuitur. Sunt harum etiam aliæ subdivisiones, quas nunc persequi supersedendum est. Ad hæc igitur ut sciri possint et superiora intelligi queant, necessarius maxime uberrimusque fructus est artis ejus, quam Græci λογικâ, nos rationalem possumus dicere, quod recta orationis ratione quid verum, quidque decens sit, nullo erroris flexu diverticulove fallatur. Quam artem quidam partem philosophiæ, quodam non partem, sed ferramentum et quodammodo supellectilem judicarunt. Qua autem id utrique impulsi ratione crediderint, alio erit opere commemorandum. Hæc autem generis, speciei, differentiæ, proprii atque accidentis disputatio in omni nobis philosophiæ cognitione quasi quidam viam parat. Nam cum quid genus sit docemur, quid species, intelligimus genus esse philosophiam, species vero indubitanter θεωρητicâ et πραξτicâ, id est speculativam et activam. De logica vero utrum sit species, eadem hac possumus ratione perpendere. Prodest nobis differentiæ cognitio ad ipsarum philosophiæ specierum differentias cognoscendas. Prodest proprii scientia ad cognoscendum quid unicuique philosophiæ speciei solitaria natura videatur ac substantiæ innatum. Prodest accidentis cognitio : per hoc enim quid principaliter in rebus sit cerneat, et quid secundo contingentique loco conveniat, discernere valeamus. Ita nobis barum quinque rerum scientia, ramosa quadam et multiſida vi, in omnibus sese philosophiæ partes infundit. Ad grammaticam vero, non minor hujus rei usus est, quando orationem genus dicimus : octo vero partes orationis, per species, differentias, propriaque metinur. Est vero hujus rei perquam rhetorice amica conjunctaque cognitionio. Ita enim rhetorican in tribus causarum possumus separare generibus, et eas in subjectis constitutionibus dissecare. Definitionum quoque quæ ad logicam pertinent magna atque utilis uberrimaque cognitionio est, quas definitiones, nisi per genera, species, differentias, proprietatesque tractaveris, nullus unquam definitionibus terminus imponetur. Nam si quid definis, ex quo sit genere primum tibi dicendum est, atque in hoc genus speciesque consummata sunt. Nam cuiuscunque rei genus dixeris, ad quam rem illud dixeris, speciem facis. Ut si quid sit homo definitionis, dicas hominem esse animal. Igitur quoniam ad hominem aptasti animal, genus esse animal, et hominem speciem a te declaratum est, sed non sufficit sola generis in definitione monstratio. Si enim solum animal hominem esse dixeris, num potius hominem quam bovem asinumque aut equum definitione depinxeris ? Prodest igitur etiam differentias adhibere, per quas id quod definies a speciebus aliis sejungatur, ut dicas hominem esse animal rationale. Et quoniā sub eadem differentia plures frequenter spe-

cies inveniuntur, ut sub rationali Deus atque homo est, utilissimus proprietatis usus est, ut id dicas, quod sola quam definitis species, suum propriumque retineat. Fit ergo hujusmodi hominis definitio: Homo est animal, id est genus, homo vero species, rationale, quod differentia est, risus capax, quod proprium est: accidentium vero in definitionibus nullus unus est. Prodest ergo in definitionibus harum quinque rerum cognitio, ut nec ea quae sunt utilia prætermittas, nec ea quae nihil præstant connivitatis, adjungas. In divisione vero tantum prodest, ut nisi per horum scientiam, nulla res recte distribui, securaque possit. Nam quae generum vel specierum recta distributio divisione erit, ubi ipsarum quae dividuntur rerum nulla scientiae cognitione dirigimur? Probationum vero veritas in his maxime constituta est: quod per ea quae dividis, id quod dividis, vel quid aliud probas. Nam Marcus Tullius in Rheticorum primo, quoniam divisionem generum, causarum rite atque ordinata faciebat, ejus rei probationem ita esse debere per species generaque dispositum, cum ait easdem res aliis superponi, aliis supponi posse, eidem et subjectas et superpositas esse non posse. Hæc sere de utilitate ad tempus dicenda credidimus. Tunc Fabius: Valde miror, inquit, cur inchoanti mihi tam subtilius inventas exercitatasque res edideris. Sed dic, quæso, quodam hoc totum fuit consilium? Et ego, dicam tibi quod assuescendus animus auditoris et mediocri subtilitate imbuendus est, ut cum sese hic primum exercuerit palæstra ingenii, quasi quodammodo prius luctatus, ea quae sequentur sine ullo labore conficiat. Sed quid restet dicas licebit. Et Fabius: Ordinem, inquit, re-tare arbitror, si bene com-memini. Atqui, inquam, hic ordo valde cum inscriptione conjunctus est. Si enim alterum noris, ambo noveris. Ordo tamen est quod omnes post Porphyrium ingredientes ad logicam, hujus primum libelli tractatores fuerunt, quod primus hic ad simplicitatem tenuitatis usque progressus, quo procedentibus viandum sit, præparat. Aristoteles enim, quoniam dialecticæ atque apodicticæ disciplinæ volebat poster's ordinem scientiamque contradere, vidit apodicticam dialecticamque vim uno syllogismi ordine contineri. Sribit itaque primos resolutorios quos Græci ἀναλυτικούς vocant, qui legendi essent antequam aliquid dialecticæ vel apodicticæ artis attingerent. Imprimis enim resolutoriis de syllogismorum ordine complexioneque et figuris tractatur. Et quoniam syllogismus genus est apodictici et dialectici syllogismi, dialecticam in Topicis suis exercuit, apodicticam in secundis resolutoriis ordinavit: horum disciplina, quam ille in monstrandis syllogismis ante collegerat, prius etiam in studiis lectitatur. Itaque primi prius resolutorii quam secundi qui de apodictico syllogismo, vel Topica quæ de dialectico syllogismo sunt, accipiuntur. Traxit igitur Aristoteles dialecticam atque apodicticam scientiam, adunavique in syllogismorum resolutoria disputatione. Sed quoniam syllogismum ex propositionibus constare ne-

A cesse est, liber nepi ἐργασίας, qui inscribitur de Propositionibus, adnotavit. Omnes vero propositiones ex sermonibus aliquid significantibus compnuntur. Itaque liber quem de decem prædicamentis scripsit, quæ apud Græcos κατηγορίας dicuntur, de primis rerum nominibus significantibusque est. Videlicet enim Aristoteles infinitam miscellamque esse rerum omnium, verborumque disparilitatem, et ut eorum ordinem reperiret, in decem primis sermibus, prima rerum genera significantibus, omne quidquid illud vel rerum, vel sermonum poterat esse, collectit. Sed Aristoteles hactenus. Speculatus autem Porphyrius si categoriæ genera sunt rerum, rerum vero sermonumque diversitas, speciebus, differentiis, propriisque insigniretur, videns etiam quod accidentium in categoriis magna vis esset (omnes enim res Aristoteles in duas primum partes dividit, in accidentis atque substantiam), et accidentis in numerum membra dispersit, dicens, aut substantiam esse quancunque illam rem, aut si accidentis esset, quoniam aut qualitas, aut quantitas, aut ad aliquid, aut ubi, aut quando, aut jacere, aut habere, aut facere esset, aut pati. Praelibat igitur nos Porphyrius ad hærum verissimam cognitionem hoc de generibus, speciebus, differentiis, propriis, accidentibusque tractatu. Sic igitur cum ante apodicticam dialecticamque rem syllogistica prælegantur, ante syllogisticam in propositionibus primum labor sit, ante propositiones in categoriis pauca desudent, ante categorias in isagogis plurimum laborent, quæ de generibus, speciebus, differentiis, propriis, accidentibusque censemur, ordo est de his ipsis rebus pauca prælibare. Recite igitur ut filo quodam hic Porphyrii liber, primum legentibus studiorum prægustator, et quodammodo initiator occurrit. Quod si in hac re, quod dictum est, sat est, rem etiam de inscriptione consecimus. Quo enim alio melius quam introductionis nomine nuncupetur hic liber? Est namque ad categorias Aristotelis introitus, et quædam quasi janua venientes admittit. Tum Fabius: Perge, quæso te; et si ejus hoc proprium germanumque opus est collige. Hoc, inquam, indubitatum est, omnibus enim Porphyrii libri, stylus hic convenit. Et mos hic Porphyrio est, ut in his rebus quæ sunt obscurissimæ, introducenda quædam et prægusta et præcurrat, ut alio quodam libro de Categoricis syllogismis fecit, et de multis item aliis quæ in philosophia gravia illustraque versantur. Et hoc apud superiores indubitatum est, quibus nolle credere insectia est. Tum Fabius: Restat, inquit, ut ad quam partem philosophia duatur, ed sseras. Et ego: Dicam tibi: Quoniam categoriæ ad propositiones aptantur, syllogismi de propositionibus compontuntur, apodictici vero vel dialectici syllogismi in logicæ artis disciplina vertuntur. Constat quoque categorias quæ ad propositiones syllogismosque pertinent, logicæ scientias esse conexas. Quare introductio quoque in categorias ad logicam scientiam convenienter aptabitur. Quoniam ea quæ prædicenda sunt explicui, nunc textus ipius ratio atque ordo videatur. Tum Fabius: Præquam-

Aexplanatio sensus procedat id scire desidero, cur cum posset dicere : Cum necessarium sit, præposterrato ordine, cum sit necessarium dixit. Et ego : Quoniam, inquam, nullum accidens est, quod non substantia fundamento nitatur. Porro autem quidquid ad eujuslibet superjecti firmitatem est, id antequam ipsum esset, suisse necesse est : ut enim in dominibus, nisi prius fundamenta subjicias, nulla unquam fabrica, sic nisi prius substantia fundamenta sint, nulla unquam accidentia superponentur. Oportet enim prius esse aliquid, ut formam qualitatis arripiatur, nam necessarium qualitas est : non absurde igitur prius esse posuit, post etiam necessarium, id est post substantiam qualitatis nomen aptavit. Hic Fabius : Subtilissime, inquit, et lucide, sed nunc ordo ipse operis textusque videatur.

Cum sit necessarium Menanti, sive ad Aristotelis categorias, sive ad definitionis disc'plinam, nosse quid sit genus, quidve species, quid differentia, quid proprium, quid accidens, et omnino ad ea quae sunt divisionis, vel quae approbationis, quorum utilitas est et magna cognitio, breviter tibi explicare tentabo. Quae apud antiquos quidem alte et magnifice questionum genera proposita sunt, ego simplici sermone cum quadam conjectura in res consideratione alia, ista explicabo me dicriter.

Tunc ego : Prædictimus quidem pauca superius, sed vel his quædam addere, vel hæc eadem rursus commemorare absurdum esse non arbitror. Totus autem sensus talis est : Scribens ad Menantium de utilitate libri, summatis pauca prædictit, quo elucubrator animus auditoris exercitatiōne ad hæc capienda perveniat. Prudèss autem ad Aristotelis categorias dicit, quod cum omnium sermonum significantium varietatem diversa rerum summa divideret, et in substantiam atque accidens omnes res separet atque dispergeret, accidens in novem secuit partes, quod superius demonstravi, et hæc genera generalissima nominavit, id est γενέτατα, quod super ista alia genera inveniri non possint. Igitur si sunt genera, sine speciebus esse non possunt. Si sub his species supponuntur, differentiis non vacabunt. Quod si differentias retinent, propriis indigebunt. Accidentis vero novem prædicamenta sunt. Quocirca non absurdum fuit hinc introductionem in prædicamenta componi, ut de generibus, speciebus, differentiis, propriisque tractaret, quae in ipsis prædicamentis inseparabiliter videntur inserta. Amplius. Quod Aristotelica subtilitas priusquam ad prædicamentorum ordinem veniretur, de æquivociis univocisque tractavit, definit vero æquivoca sic : *Æquivoca sunt quorum nomen solum commune est, secundum vero nomen substantia alia ratio est, ut si quis sunt, quæ nomine tantum communicent, substantia vero dissimilent : univoca vero quæ sub eodem nomine et sub eadem substantia continentur.* Omne igitur genus ad species quæ sunt sub ipso positæ univoce prædicari potest. Porro autem quidquid ad quaslibet res univoce prædicatur, in his sola diffinitio una est, genus vero speciesque con-

Bvertitur. Animal enim et homo univocum est. Animal enim animalis nomine dicitur. Porro autem homini nomen etiam convenit animalis, ut dicatur animal, uno ergo nomine animalis homo et animal appellatur. Animalis vero diffinitio est, substantia animata sensibilis, quam si ad hominem vertas nihil absurdum feceris : potest enim homo esse substantia animata sensibilis, sed animal genus, homo vero species; univoce igitur genus et species prædicantur. *Æquivoca vero qui fuerint, quoniam definitionibus differunt, et eorum quorum definitiones aliæ sunt, alia est etiam substantia : quorum alia substantia est, alia sunt etiam omnino genera, in his eisdem æquivocis constat, quod neque genus, neque species possit aptari : etenim si quis hominem marmoreum et*

*B*hominem vivum hominis nomine appelleat, idem non men utrique fecerit substantia, differentia vero diffinitioque est dissimilis. Porro autem hominis et status non unum genus est, sed status inanimatum, hominis animatum. Quare constat quoniam nunquam sub eisdem generibus continentur quæcumque æquivoce prædicantur. Quam vim nisi prius de generibus, speciebus, propriis et differentiis notitiam scientiamque percepere, nullo nunquam tempore discernis. Idem Aristoteles ait quid sint primæ substantiae, quid secundæ, et primas substantias dicit esse individuum corporum et singulorum, ut est Cicero, aut Plato, aut Socrates. Secundas vero substantias species appellavit, ut est homo, vel genera in quibus ipsæ species continentur, ut est animal. Hæc igitur nisi præibata generis specie que cognitione sciri non possunt. Idem ait substantiam ab alia substantia, in eo quod substantia sit, nulla differentia disgregari. Idem substantiae proprietates requirunt, ut quasi impresso aliquo signo, sic proprietate nota, facilis quid substantia sit invenire atque expedire possimus. Atque hoc idem in accidentibus fecit. Nam et quantitatis et qualitatis et ad aliquid relationis propria collegit, et idem magna apud Aristotelem cura diligentiaque conspicitur. Videsne ut sese quinque harum rerum vis in categorias interserat, et prædicamentorum virtutibus inseparabiliter colligetur? Non mendax igitur Porphyrius de hac cognitione, harum quinque rerum nobis in categorias, utilitate promisit. Definitionis vero disciplinam superius diximus præter genera, species, differentias et propria non posse tractari. Sed quoniam sunt quædam genera, quæ genus habere non possunt, ut est substantia, et alia quæ Aristoteles in prædicamentis constituit, dicat quis hæc ad horum cognitionem nihil omnino prædixit, quod non sit in his a genere trahenda definitio, in quibus genus inveniri non possit, quod si qua res genus non habere, species non esset. Hoc ita posito ad generalissimorum generum definitionem nihil genera et species utilitatis habere. Ridicula mehercile atque absurdâ propositione. Præter scientiam enim generum specierumque magis genera illa generalissima cognoscere qui potis est, cum, hæc sola generum specierumque cognitione si amissa sit, nihil de generi-

bus speciebusque noscatur? In illis igitur in quibus genus aliud superiorius inveniri non potest, nullius unquam terminus definitionis aptabitur, et in ipsius definitione genera speciesque cessabunt, et solae differentiae propriae illius terminum definitionis informant. Cum enim id quod dicis, ab aliis rebus omnibus adjunctis differentiis segregaveris, et propriis impressis formam ejus figuramque monstraveris, genus quod invenire non poteris perquirere non labores. Sed in his species et genera non requiruntur, in quibus, quod ipsa generalissima sint genera, genus inveniri non queat. Porro autem in his quorum genus est aliquid, nisi a genere definitio ducatur, finis ejus definitionis vitiosa conclusione colligitur. Accidens vero ad definitiones nihil prodesse non dubium est. Definitio enim substantiam informare desiderat, accidens vero substantiam non designat. Accidens igitur in definitione nihil prodest. Est itaque necessaria generis si ecce que cognitione, ut si generalissima non sint quae quisque definiturus est, a genere definitionem trahat. Si vero generalissima sint, ejus genus querere, quod inveniri non potest, non laboret. Aequum enim vitiosum est vel in generalissimis genera querere, vel in subalternis generibus a generibus definitionem ducere supersedere. Differentiae vero et propria, vel si magis genera sunt, vel si subalterna, maximam relinent utilitatem: et quoniam ad definitiones quae pertinent quaedam dicta sunt, pauca etiam de his ipsis rationabilius subtiliusque colligemus. Sit genus animal, sit species homo, sit differentia rationale vel mortale, sit proprium risibile: accidens vero quoniam ad definitiones incommodum est praetermittamus. Quisquis ergo speciem definit, ita de genere ab aliis eam generibus separat, ut si quis dicat quid est homo? animal. Dicens enim animal, separavit hominem ab omnibus generibus quecumque animalia non sunt. Si quis vero differentiam dicat, et eam ad speciem accommodet, res sub eisdem generibus per differentias segregavit. Nam cum dixeris hinnibile vel risibile, illud est equi proprium, illud hominis. Et cum equus cum bove atque cane sub eadem differentia sit, quod irrationalia sunt omnia, adjectum hinnibile a ceteris equum sub eadem differentia speciesbus dividit. Homo vero et Deus sub eadem differentia sunt, id est rationali, quod utrique rationales sunt, quamvis homo et Deus adjuncta mortali differentia separantur: proprio tamen, id est risibili, quod solus habet homo, naturalius substantialiusque disjungitur, quod in aliis rebus in quibus nulla species tali differentia separatur melius cognosci potest. Nam cum sub eadem differentia sint irrationalia, equus, bos, canis, nec est ultra alia quae eos separat differentia substantialis. Possunt enim accidentia esse differentiae, ea quae eos

A separant, quales sunt formarum, additum tamen quo proprium hinnibile, equum ab aliis sub eadem differentia speciesbus proprietatis ipsius separatione disjunxit. Repetendum est igitur a primordio, quod genera in definitionibus ab aliis generibus separant, differentiae ab ipsis scilicet speciesbus, quae sub eisdem generibus positae sunt, propria a speciesbus, quae sub eisdem differentiis supponuntur. Sed quoniam plene de definitione tractatum est, probationis vel divisionis vim subtilitatemque tractemus. Sed omnis divisione duplex est, aut cum totum corpus in diversa disjungis, aut cum genera per species distribuis. Si quis igitur harum quinque rerum minus solers divisiones rerum facere voluerit, non est dubium quin eas per inscientiam saepe a speciesbus in genera solvat, quod

B est factu fœdissimum, quod Hermagoræ in prima Rheticorum disputatione usu venit. In tales enim erroris nebulas incidit, ut duo genera sub æqualis generis parte poneret. Quod si divisionis vim veritatemque vidisset, et disciplinam generum, specierumque, proprietarum et differentiarum receperisset, nunquam tam insulæ divisionis errore vivacissime a Marco Tullio culparetur. In probationibus vero tantus est bujus operis fructus, ut præter hæc nullius unquam rei possit provenire probatio. Quid enim monstare digne queas, cum cuius differentias nescias, idipsum quale sit sciare non possis? Quid autem digne exsequeris, cuius si genus nescias, ex quo idipsum fonte manet ignores? Vel quid in probationibus ratione possis ostendere, cuius si speciem nescias, idipsum de quo aliquid probare vis, quid sit non possis agnoscere? Quid si propria prætermittas? nullas unquam res valebis propriæ termino probationis includere. At vero si non vim accidentium naturaliumque perspicias, cum de cuiusque substantia tracties, inane accidentis nomen æque in definitionibus probationibusque miscebis. Ita his rebus cognitis, integra stabilisque divisione et definitio permanebit, incognitis, debilis lababit et trunca probatio. Hæc se igitur Porphyrius (non Victorinus) breviter-mediocriterque pronuntiat exponere. Non enim introductionis vice surgeretur, si ea nobis a primordio fundaret, ad quæ nobis hæc tam clara introductio præparatur. Servat igitur introductionis modum doctissima partitas disputandi, ut ingredientium viam ad obscuris-

D simas rerum caligines aliquo quasi doctrinæ suæ lumine temperaret. Dicit enim apud antiquos alta et magnifica quæstione disserta, quae ipse nunc parce breviterque composita. Quid autem de his a priscis philosophiæ tractatoribus dissertum sit, breviter ipse tangit et præterit. Tum Fabius: Quid illud, inquit, est? Et ego: Hoc, inquam, quod ait se omnino prætermittere genera ipsa et species, utrum vere subsistant, an intellecto solo et mente teneantur, an corporalia ista sint an incorporalia: et utrum separata, an ipsis sensibilibus juncta. De his sese, quoniam alta esset disputatio, tacere promisit: nos autem adhibito moderationis freno, mediocriter unumquodque tangamus. Eorum ergo quæ se transire et præ-

termittere posse licet, prima est quæstio, utrum genera ipsa et species veræ sint, an in solis intellectibus, nuda inanitate fingantur, quæ quæstio hujusmodi est: Quoniam hominum multiformis est animus per sensuum qualitatem res sensibus subjectas intelligit, et ex his quadam speculatione concepta, viam sibi ad incorporealia intelligenda præmunit: ut cum singulos homines videam, eos quoque me vidisse cognoscam, et quia homines sunt, me intellectus profitear. Hinc igitur ducta intelligentia, velut jam sensibilium cognitione roborata, sublimiori sese intellectu considerationis extollit, et jam speciem ipsam hominis, quæ sub animali est posita, et singulos homines continet, suspicatur, et illud incorporeum intelligit, cuius ante particululas corporales in singulis hominibus sentiendis et intelligentibus assumpserat. Nam hominem quidem illum specialem, qui nos omnes intra sui nominis ambitum coeret, non est dicere corporalem, quippe quem sola mente intelligentia conceperimus. Sic igitur mens rerum nixa primordiis altiori atque incorporabili intelligentia sublimatur. Hinc ergo animus non solum per sensibilia res incorporales intelligendi est artifex, sed etiam fingendi sibi atque etiam mentiendi. Inde enim ex forma equi et hominis falsam centaurorum speciem sibi ipsa intelligentia comparavit. Has igitur mentis considerationes, quæ a rerum sensu ad intelligentiam profectæ, vel intelligentur, vel certe finguntur. Φαντασίας Græci dicunt, a nobis visa poterunt nominari. Ita ergo nunc de generibus, speciebus et ceteris quærunt, utrum haec vere subsistentia, et quadammodo essentia constante atque intelligentur, ut a corporibus singulis vere atque integre ductam hominis speciem intelligamus, an certe quadam animi imaginatione fingantur, ut ille Horatii versus est: Humano capiti cervicem pictor equinam jungere si velit, quod neque est, neque esse poterit, sed sola falsa mentis consideratione fingitur. Nimis acuta et subtilis inquisitio, atque ad rem maxime profusa. Scienda enim sunt, utrum vere sint: nec esset de his disputatio consideratioque si non sint. Sed si rerum veritatem atque integratatem perpendas, non est dubium quin veræ sint. Nam cum res omnes quæ veræ sunt, sine his quinque esse non possint, has ipsas quinque res vere intellectas esse non dubitantes. Sunt autem in rebus omnibus conglutinatae et quadammodo conjunctæ atque compactæ. Cur enim Aristoteles de primis decem sermonibus genera rerum significantibus disputaret? vel eorum differentias, propriaque colligeret, et principaliter de accidentibus dissereret, nisi haec in rebus intimata et quadammodo adunata vidisset? Quod si ita est, non est dubium quin veræ sint, et certa animi consideratione teneantur, quod ipsius quoque Porphyrii probatur assensu. Nam quasi jam probato, et scito quod ita vere subsistant, aliam quæstionem inferre non dubitat, cum dicit: An corporalia ista sint, an incorporealia. Quæ nimis esset frivola atque absurdæ quæstio, utrum essent corporalia, nisi prius esset constaret. Haec quoque non mediocriter utilis inquisitio ita resolvi-

A tur: Incorporealia esse nullus dubitat, cumque ipsa nullis sensibus capiantur, animi tamen qualia sint consideratione clarescant. Nam quia incorporeorum, prima natura est, potest res incorporeæ parens esse quadammodo corporeæ. Corporeæ vero incorporeis præesse non poterunt, quod quoniam substantia genus est, corporeæ vero et incorporeæ species sunt substantiæ, corporeæ non esse genus hæc res declarat, quod substantiæ, id est generi, incorporeæ supponit. Quod si corporeæ esset genus, nunquam sub eo species incorporeæ poneretur. Animadvertere igitur vehementissime, quam nunquam quidquam a te animadversum fuit. Genus ipsum quoniam species habet, species vero differentiis disjungantur, et proprietatibus informentur, quoniam quædam species referiuntur quæ in contraria sub generis divisione contrarias obtinent vices: ut sub animali rationale atque irrationalis contraria sunt, sub rationali, mortale atque immortale, et hæc quoque contraria. Quæritur, si animal solitarij intellectu neque rationale neque irrationalis sit, unde hæc differentiæ in speciebus natæ sint, quæ in genere ante non fuerant? Quod si genus, id est animal ultrasque res in se habet, ut et rationale et irrationalis sit, in uno eodemque duo contraria eveniunt, quod est impossibile. Attingam igitur breviter quæstionem, et dicam quod non genus utrumque sit, id est rationale vel irrationalis, vel quidquid aliud inter se species per contrarietas dividunt, sed vi sua et potestate genus hoc continent, ipsum vero nihil horum est. Ita ergo genus tale est, ut ipsum neque corporeæ, neque corporale sit, utrumque tamen ex se possit efficiere, quod secundo libro melius liquebit. Species vero alias corporalis, alias incorporalis est. Nam si hominem sub substantia ponas, corporalem speciem posuisti, sin Deum incorporealem. Eodem modo etiam differentiæ. Nam si corporales vel incorporeales species dividunt, erunt alias corporales, alio tempore corporales: ut si dicas quadrupes ad bipedem, corporalis differentia est, sed rationalis ad irrationalis, incorporalis est differentia, et propria nihilominus eodem modo. Nam æquale speciei cum proprium fuerit, si corporalis erit species, incorporeæ erit proprium, sin corporalis, corporale vindicabitur. Et accidens eodem modo. Nam si incorporalibus quidem accidit incorporeæ esse, manifestum est ut in animo accidens est scientia, incorporalis scilicet. Corporalibus vero quæ accidentia, corporalia esse manifestum est: ut si quis dicat accidens me habere capillum crispum. Sic igitur genus neutrum per seipsum est, sed ultrasque res ex seipso efficiere potest, species, differentias, propria et accidentia, ut accepta in contrarias species fuerint, proinde vel corporalia vel incorporalia vocabuntur. Sed sunt quibus hoc ipsum integrum videri possit, et hæc solum incorporalia esse diffiniunt, qui sic dicant, non considerari genus in eo quod suæ naturæ constat, sed in eo quod genus sit. Itaque si substantia genus est, non consideratur in eo quod sub-

stantia est, sed in eo quod sub se species habet. Item si species corporeum et incorporeum est, non in eo quod Deus vel homo dicitur, considerantur, sed in eo quod est sub genere. Eodem modo etiam differentiae non considerantur in eo quod bipes vel quadrupes sit, sed in eo quod est differentia. Nam quadrupes hoc ipsum nulla differentia est, nisi sit bipes a quo differat. Itaque non quadrupes vel bipes recipitur, sed id quod medium est in bipede et quadrupede, id est differentia. Et de proprio idem. Nam quod cuiuscunque est proprium, in eo proprium consideratur, quod ejus cuius dicitur esse proprium speciei solius est. Nam risibile non in eo est proprium hominis quod sius est, sed in eo quod solus homo potest ridere: quae manifeste incorporalia esse indubitatum est. Deinde accidentia proinde sunt, qualia fuerunt ea quibus accidentur, ut superius dictum est: sed hi probare videntur hoc ipsis Porphyrii sententia, qui, veluti iam probato quod incorporea sint, ita ait: Et utrum separata, an ipsis sensibilibus juncta; quod si esse haec aliquando corporalia existisset, absurdum esset querere utrum corporalia sejuncta essent a sensibilibus an juncta, cum sensibilia ipsa sint corporea. Talis autem et quæstio, ut quoniam quædam incorporeas sunt res, quæ omnino corpora non patiuntur, ut animal vel Deus: quædam vero quæ sine corporibus esse non possunt, ut prima post terminos incorporealitas: quædam autem quæ in corporibus sunt, et præter corpora se esse esse patiuntur, ut anima; queritur ergo haec quinque res ex quo incorporealitas sint genere, utrum eorum quæ omnino separantur a corpore, an eorum quæ a corporibus separari non possunt, an quæ jungantur aliquoties et aliquoties segregentur. Videtur autem quod et segregari et jungi possint. Nam quando corporalium divisio per genera in species fit, et eorum propria et differentiae nominantur, haec scilicet sensibilia, id est corporalia esse non dubium est. Cum vero de incorporealibus rebus tractatus habetur, et per ea ipsa dividuntur quæ corpore carent, circa corporalia versantur. Quod si hoc est, non est dubium quod quinque haec ex eodem sint genere, quod et præter corpora separatum esse possit, et corporibus jungi patiatur, sed ita, ut si corporibus juncta fuerint, inseparabilia a corporibus sint. Si vero incorporealibus, nunquam ab incorporealibus se parentur, et utrasque in se contineant potestates. Nam si corporalibus junguntur, talia sunt, qualis illa prima post terminos incorporealitas, quæ nunquam discedit a corpore: si vero incorporealibus, talia sunt, qualis est animus, qui nunquam corpori copulatur. Haec se igitur tacere Porphyrius pollicitus, breviter mediocriterque super his rebus tractare promittit, habita in res alia consideratione aut conjectura, quod simile est ac si diceret: Quoniam haec ad prædicamenta, et ad definitiones, et ad divisiones, et ad probationes pertinunt, ideo haec tractatus assumo, et eatenus de his disseram, quatenus supradictis rebus proficiunt, non quatenus de his ipsis generi-

A his speciebusque, et cæteris quævis tractari possint. Sunt enim illa (ut ipse ait) gravioris tractatus, quam doctrinam a Peripateticis acceptam, id est ab Aristotelicis, se sequi confessus est. Nam Stoici qui de his quoque rebus tractare voluerunt, non omnino a Porphyrio suscipiuntur, atque ideo ait se a Peripateticis rationem disputacionis accipere. Tunc me Fabius ita percunctatus: Quid est, inquit, quod dudum dixeras, cum a te de incorporealibus tractaretur, esse quasdam incorporealitates quæ circa corpus semper consisterent, ut sunt primæ incorporealites post terminos, quæ est haec incorporealitas, aut quos terminos dicis? non enim intelligo. Et ego, longus, inquam, tractatus est, et nihil nobis ad hanc rem quam querimus profuturus. Sed dicam breviter B terminos me dixisse extremitates carum quæ in geometria sunt figurarum: de incorporealitate vero quæ circa terminos constat, si M crobii Theodosii doctissimi viri primum librum quem de Somno Scipionis composuit in manibus sumpseris, plenus uberiorisque cognosces. Sed nunc ad sequentia transeamus. Tunc Fabius, ut placet, inquit, simulque sic incipit.

DÈ GENERE.

Videtur enim neque genus, neque species, simpliciter appellari, id est uno modo. Genus namque dicitur quorundam ad se invicem, et ad aliquem quodam modo se habentium collectio, per quam Dardanidum dicitur genus. Dicitur rursus genus uniuscujusque generationis principium, aut a generante, aut ab eo loco in quo quis genitus est

Cætera, inquit, fere nota sunt. Tunc ego: Si vim prius æquivocationis aspicias, divisionem generis diligenter agnosces. Placet enim generis nomen cum sibi subjectis æquivoce nominari. Æquivoca vero sunt, quæ cum nomine una sint, longe diversa substantiae ratione et definitionis discreta sunt, ut si quis banc, verbi gratia, statuam Veneris appellat. Congruunt igitur Venus ipsa et statua Veneris unius nuncupatione vocabuli, quod utrique Veneris nomen est. Si quis vero quid sit utrumque definit, longe aliam vere Veneris, aliam lapidis, rationem definitionem constituet. Speculantibus igitur illa esse æquivoca, quæ uno vocabulo appellantur, definitionibus vero diversis constituantur, clarescat (ut opinor) participatio generis quam Porphyrius fecit prævisa. Omne enim quidquid a genere in species ducitur, univocum, non æquivocum est. Univocum est, quod et eodem nomine vocari, et eadem definitione constitui potest, ut et animal genus, homo vero species, sed idem homo animal est. Genus igitur et species, id est animal atque homo possunt unius animalis nomine nuncupari, ut utrumque animal vocetur, sed eadem definitionibus non discrepant. Nam si definitionem reddas animalis, dicas id esse animal, quod est substantia animata sensibilis: quam definitionem si ad hominem vertas, non erit absurdum dicere hominem substantiam esse animalem atque sensibilem sicut animal, sed hoc sup-

rius dictum est. Si omnia univoca sunt, quae uno nomine atque eadem definitione constituantur, æquivoca vero quae uno nomine sunt, et non sunt sub una definitione substantiae, quidquid univocum est, ut animal genus ad suas species est, in his genera speciesque versantur: quidquid æquivocum est, ut aries, namque plura significans æquivocum est, sed non censetur participatione generis et speciei, non est in eis talis participatio, ut speciebus et generibus censemuntur. Quae enim erit in his generis specieque cognitione, in quibus substantiae definitio atque integrissima ratio disgregatur? Ita ergo Porphyrius nomen generis in tres dividit formas, sed ut æquivoca, non ut univoca, id est ut haec formæ uno quidem generis nomine continentur, sui autem proprietate disgregata dissentiant: et hoc modo illud in tres dividit partes, ut dicat vocari semel genus eorum inter se plurimorumque collectio, qui ab uno quoconque nomen generis trahunt, ut Romani a Romulo trahentes genus, ex eodem genere esse dicuntur. Secundo vero loco dici genus affirmit, uniuscujusque generationis principium, aut a generante, aut a loco in quo quis genitus est, ut Æneam ab Anchise et genere dicimus esse Trojanum. Tertium vero genus dicitur illud cui species superponitur. Victorinus vero duo superiora genera in unum redigit. Nam et multitudinis congruenciam inter se per eamdem generis nomenclationem, et quorundamque a genere lineam et locum in quo quis natus est uno generis vocabulo et designatione esse declarat. Addit autem ipse quod soli Latinæ linguae congruere possit: dicit enim secundo modo genus dici, ut est genus causæ honestum: quae genera causarum Græci in rhetorica arte genera esse non pulant, sed σχῆματα vocant, id est figuræ. Genera autem sola principalia accipiunt, demonstrativum, deliberativum et judiciale. Quæ ipsa τὸν rhetorices vocant, id est species rhetoricae, genera vero causarum nos dicimus. Tertium vero genus est id quod Porphyrius ponit, id est sub quo differentiis distributæ species supponuntur. Sed quoniam de tertio genere tractaturus est, Victorini culpam, vel, si ita continetur, emendationem æqui bonique faciamus. Nunc ergo ad priorem apud Victorinum generis significationem revertamur, et ejus ut sunt verba enodanda atque explananda sumamus. Genus namque, inquit, dicitur quorundam ad se invicem et ad aliquem quodammodo se habentium collectio. Hic ergo utrumque monstravit, et cognitionem inter se multitudinis et lineæ ductum. Nam cum dicit genus quorundam collectionem ad se invicem quodammodo habentium, id est aliqua inter se cognitione junctorum, cognationes monstrat: et quod addidit, et ad aliquem, generis lineam significat, quam singuli contingentes, et ad unum sese ipsius generationis applicatione jungentes, plures ex eadem linea juncti atque cognati sunt, ut sit hic ordo: Genus dicitur quorundam collectio ad se invicem quodammodo et ad aliquem habentium, id est ad alicujus lineam per genus contingentium, ut per collectionem

A cognitionem demonstret, et per habitudinem quodammodo ad aliquem colligatam, lineam generis ductumque designet. Sequitur ergo, et id planius lucidiusque significat, cum dicit: Dicitur rursus genus cujuscunque generationis principium, aut a generante, aut ab eo loco in quo quis genitus est. Id ipsum latius expedit quod superius stricto et sentuoso brevitas vinculo colligerat. Dicit enim rursus genus dici, aut a generatione; id est a quo quis genitus est, aut ab eo loco in quo quis natus est. Sed rursus particula, si ad hoc connectatur, quod ait aut ab eo in quo quis genitus est, intellectus non titubat, ut sit ordo. Dicitur genus uniuscujusque nativitatis principium, aut a generante, aut rursus ab eo loco in quo quis genitus est, vel certe erit simplicior expositio, si priorem generis significationem, id est quorundam ad aliquem quodammodo se habentium colationem, ad solius cognitionem multitudinis accipiamus: lineæ vero ductum et loci generationem in inferiori significatione distribui, ita tamen ut una quodammodo generis significatione, et multitudinis cognitionem, et a generante lineam, et loci nativitatem significet. Hæc enim omnia de sola cujuslibet nominatione tractantur. Quare non absurdum est omnia quae ad ortum genitalem cujuslibet pertineant una significatione generis contineri. Proprie tamen et simplicissimæ expositionis est quatuor significationes generis constituisse Victorinum, ut ad tres Porphyrii unam ipse addiderit, et honestum genus causæ, ut sint generis haec quatuor significationes, multitudinis cognatō, lineæ ductus, genus causæ, genus specierum. Sequitur secunda generis divisione apud Victorinum, ut est genus causæ quae Græci (ut dictum est) non genera sed σχῆματα vocant. Tertiæ vero significationis generis hic modus est, genus dici cui supponitur species, id est genus illud a quo species derivantur, quod ait ad superiorum fortasse similitudinem æquitatemque dispositum. Sic enim genus speciebus suis principium est, ut Romulus his qui ab eo cognati sunt junctique Romani. Item eodem modo nomen Romuli Romanos omnes continet, quemadmodum nomine generis species continentur. Nam sicut a Dardano Dardanidae prioris nomen Dardani in sese ipsos posteriores accipiunt: ita et animal, cum, verbi gratia, species habeat hominem atque equum, equus scilicet atque homo animalis in se vocabulum capere, ut dicantur ipsa animalia, non recusant. Eodem igitur modo species sub generibus continentur, quemadmodum cognati homines sub illo a quo illam cognitionem forte traxerunt. Nam et genus speciebus principium est, et plurimarum in se specierum collectivum est. Rursus primum cognitionis nomen et ipsius generationis est principium, et in illius solius vocabulo diversitas hominum vocabuli et generis participatione colligitur, atque hoc est quod ait his verbis: Aliter dicitur genus cui supponuntur species, juxta similitudinem forte superiorum appellatum: etenim principium quoddam est genus his quae sub ipso sunt, ei

videtur multitudinem continere omnium quæ sub se sunt. Sed cautissime est additum, videtur. Si enim nihil hæc omnia distarent, una significatio generis esset, et ea quæ in species funditur, et ea quæ in cognitione dividitur. Sed est inter hæc genera talis diversitas, et quod genera eorum specierum, quæ sub se habent alias species, æquævis speciebus æqualiter sunt genera. Hominem enim et equum, qui sub animali sunt, neutrum neutrò possumus dicere prius, quantum pertinet ad tempus, inchoationemque nascendi. Nam si quæ res una sit prior, altera posterior, et eas sub uniuscujusque generis nomine quis velit aptare, non poterit. Genus enim speciebus suis æqualiter genus est. Quod si genus speciebus suis æqualiter genus est, species ipsæ ejus ordinis inter se æquali tempore ortuque censemur. At vero in generibus quæ cognitiones efficiunt non ita est. Quisquis enim fuit Capis pater, qui Capuam condidit, si solum filium Capim progenuit, et ab eo uno Capuanorum cognatio junctioque manavit, distat a genere cuius species supponuntur, quod genus uni speciei genus esse numquam potest nisi pluribus, quod quoniam est idoneum genus illud, id est principium cognitionum etiam ab uno filio colligere et congregare cognitionem, quod genus per species ductum facere non potest, nisi plures species supponantur. Constat in hoc distare genus quod cognitionem colligit, et a quo species dividuntur. Potest autem distare in hoc etiam quod genus, id est principium cognitionis potest habere sub se duos, ex se non æuali temporis conditione progenitos, sed alium posterioris ortus, alium vero senioris, quod in generibus, speciebusque non convenit. Nam (ut superiorius dictum est) species nisi sibi æquales fuerint non merito, sed natura, sub genere ponи non possunt. His igitur expeditis sequitur

Toties igitur de genere dicto, de postrema significazione inter philosophos disputatio est, quod definiētes ita declarant: Genus esse quod ad plurimas differentias specie distantes in eo quod quid sit, prædicetur.

Quod dicit toties, tertio demonstrare vult, atque hoc propter lucidam operis seriem admissum est, ut, quoniam genus plurinorum nomen est, omnis ejus primum significatio dicaretur, ut de qua disputandum esset, aliis rejectis, eligeretur. Quod ait hoc modo, cum toties, id est tertio genus dicatur apud philosophos unde ipse tractatus est de postrema generis significazione quam dixit, id est de illo genere quod sub se species habet disputatio consideratioque vertitur. At vero de superioribus generibus, id est de cognitione et loco in quo quis genitus est, aut historicorum, aut poetarum expectatio est, secundi vero generis rhetorum, tertii philosophorum consideratio est. Etiam hic in disputationibus ordo est, quod cum inciderint res quæ multis possint nominibus nuncupari, et de uno quocunque eorum vocabulo tractari disserique necesse sit, ducuntur prius in

A ordinem omnia, ut id quod eligitur et rejicitur distinguatur. Sed illa quæ rejicienda atque explodata sunt prius dicuntur. Illud vero quod disserrandum tractandumque capitul posterius nominatur, ut hic illa posterior generis significatio posita est, quam disserrandam accepturus prius definendam, et termino quodam circumscribendam demonstrandamque suscepit. Omnis enim res nisi quod prius sit, constiterit, ejus tractatus vacuus modo speculationis habebitur. Definit igitur genus sic: Genus esse, quod ad plures differentias specie distantes in eo quod quid sit prædicatur, velut animal, quæ diffinitio talis est: Omnia quæ distant, habent inter se quamdam differentiam quæ distare et differre videntur. Porro autem si quod sit genus, et sub eo species supponatur, duas vel plures necesse est species ponи sub genere, quoniam unius speciei genus esse non potest. Sed si plurimæ species erunt, aliqua necesse est differentia dividantur, aliter enim plures esse non possunt. Nam si nihil distent, non erunt plures species, et nomen generis perit. Constat igitur eas sub genere ponи species, quæ differentiis distributæ plures numero ipsarum differentiarum divisionibus componantur. Ergo, quoniam superius dictum est in omnibus definitionibus a genere definitionis trahendum esse principium, si quam cuiuslibet speciem definire volueris, genus primo necessario nominabis, et ad illam speciem quam definis, generis nomen prius aptabis. Et hoc illam principaliter dicis esse, quod est illud genus sub quo ipsa species quam definit est posita. Post autem differentiis propriisque eam ab aliis circumscriptione quadam definitionis excludis. Nam si dicis animal esse hominem, animal genus est, species vero homo. Nomen igitur animalis, id est generis de homine, id est specie prædicta, cum dixeris hominem esse animal. Quod si nomen generis in definitionibus ad unam speciem dicere posses, de ea nomen generis prædicares: species autem ut non æuali modo generibus suis species sint, nihil vetat, imo etiam necesse est semper quæcumque sunt genera de sibi subjectis speciebus in definitionibus, vel in quibuslibet interrogationibus prædicari. Sed quoniam prædicatur genus de speciebus, quomodo prædicatur agnoscendum est. Nam si dixeris quid est homo, et alius responderit, animal, bene et integre respondisse videtur, et certe. Nam cum tu quid sit homo interrogaveris, ille respondit animal, genus scilicet de specie in eo quod quid sit species prædicatur. Nam tu quid esset species interrogasti: ille vero in eo quod quid sit species de qua interrogasti, animalis nomen, id est genus accommodavit. Plena igitur et propria definitio facta est generis, hoc esse genus, quod ad plurimas differentias specie distantes in eo quod quid sit appellatur, ut animal: animal enim ad hominem, equum, bovem, corvum, anguem, et alia plura quæ differentiis speciebusque differunt, in eo quod quid sit appellatur. Sed utrum sic dixit genus esse, quod ad plurimas species differentia distantes in eo quod

B

C

D

quid sit prædicetur, an sic dixit genus esse, quod ad plurimas genus differentias specie distantes in eo quod quid sit prædictetur, nihil interest. Nam sive differentiae specie distent, sive species differentiis distent, utrumque idem est. Nam sive rationale et irrationalē quae sunt differentiae, specie hominis, verbi gratia, atque equi distent, sive species homo atque equus differentia rationali atque irrationali dividantur et distent, nihil interest. Quare plena perfectaque facta est generis divisio. Sed definitiones duplicitibus modis sunt: una enim definitio est, quae (sicut dictum est) a genere trahitur. Sed quoniam sunt quædam genera magis, quæ super se genus aliud habere non possunt, ut sunt prædicamenta decem quæ Aristoteles constituit; eorum igitur definitio quæ baberi potest, quorum genus inventiri non potest, quod omnium quæcunque sunt ipsa sunt genera. Horum ergo quos Græci ἴπογράφοι λόγους dicunt, Latini subscriptivas rationes dicere possunt, reddimus. Subscriptivæ autem rationes sunt demonstrativæ et quodammodo insignitivæ proprietatis illius rei, quæ cum ipsa generalissima sit, et genus ejus nullum reperiri possit, eam tamen definire necesse est: et Aristoteles, quoniam substantiam genus generalissimum definire volebat, et ejus nullum genus poterat invenire, proprietatem quamdam et demonstrationem subscriptionemque ipsius rei dicit esse subjectum. Substantia enim omnibus subjecta est. Accidens enim quod in novem dividit partes, præter substantiam esse non potest, atque ideo omnia quæcunque definienda sunt, si genus non habeant, eorum subscriptivam quamdam et demonstrativam rationem reddi necesse est. Sic igitur nunc genus, quoniam rem ipsum definiendam putabat, non duxit a genere definitionem, sed dedit quamdam generis demonstrationem proprietatemque. Dico autem quod Porphyrius vel subalternorum generum, vel illorum quæ generalissima sunt, hanc dederit definitionem, et quodammodo subscriptionem demonstrationemque. Nam si quod genus habet aliud genus, et item hoc ipsum aliud, et item aliud, si nullum erit supra genus, quod genus non habeat, in infinitum procedit ratio. Sin vero habuerit, necesse est quoque istam definitionem aperte ordinateque congruere. Dico autem genus non animal animali, neque quod homo species sit homini, atque equus equo: sed illud quo ipsum animal homini atque equo genus est, animal enim ipsum per se nulli genus est, neque homo ipsum per se nulli species est, neque equus ipsum per se nulli species est, sed sunt genera et species ad alterius participationem. Nam, quoniam sub animali est equus atque homo, non ad seipsum animal genus est, sed ad equum atque hominem. Et item species quæ vocantur, homo scilicet atque equus, non ad equum atque hominem, sed ad animal species sunt. Dico igitur genus et species non ipsas substantias in quibus genus et species sunt, sed ipsam participationem priorum ad subteriores, et subteriorum ad priores. Haec igitur participatio,

A quoniam et in magis generibus, et in magis speciebus, et in subalternis generibus, et in subalternis speciebus una atque eadem est, et hujus participationis iuueniri genus non poterat, haec definitio generis quæ facta est, non a genere tracta est, sed subscriptiva ratio et demonstrativa et designativa quodammodo generis est reddit. Hic Fabius: Subtiliter, mehercle, et quod nunquam fere antehac audivimus, sed perge, quæso te. Jam enim certant sidera quodammodo, et nox luce superatur. Tunc ego: Sequitur rerum omnium prima brevisque divisio. Ita enim ait:

Eorum quæ dicuntur, alia ad proprietatem dicuntur, sicut sunt omnia individua, ut est Socrates, et hoc et illud. Alia quæ ad multitudinem, ut sunt genera, species, et differentiae, et propria, et accidentia. Haec enim communiter non unius propriæ appellationis sunt. Est enim genus ut animal, species ut homo, differentia ut rationale, proprium ut risibile, accidens ut album, sedere. Ab his igitur quæ ad unitatem dicuntur differt genus, quod genus est quod de pluribus prædicatur.

Brevis (ut supra dictum est) et distincta divisio. Omnis enim res, aut unius rei nomen est, aut plurimarum, et hoc est quod ait: Eorum quæ dicuntur alia ad unitatem dicuntur, sicut sunt omnia individua. Quid autem sit breviter explicandum est. Omne genus, quoniam sub se species habet, species vero differentiis disjunguntur, et proprietatibus explicantur. Accidentum autem in speciebus accidentia secundo loco, principaliter vero in individuis quæ sunt sub speciebus. Quid autem sit posterius dicendum est.

C Genra igitur et de speciebus dicuntur, et de differentiis quæ ipsas species diribunt, et de propriis quæ species componunt, et de his accidentibus quæ cum principaliter in individuis fuerint, in speciebus esse dicuntur: hoc autem monstrinus exemplis, et sit nobis genus animal, sit species homo, sit differentia rationale, sit proprium risibile, sit accidens stans vel ambulans, vel aliquid in mensura cor, oris, ut tripedalis. Animal ergo quod genus est, dicitur de specie, id est de homine. Dicis enim hominem esse animal. Porro autem de speciei differentiatione nihilominus dicis genus. Dicis enim rationale esse animal. Nihil autem prohibet eodem modo et de proprio genus dicere. Nam si dicas quid est risibile, non

D absurdum est animal nominare. Accidentia vero hoc modo principaliter in individuis, secundo vero loco sunt in speciebus. Nam si quis dicat singulos homines, utputa Ciceronem sedere vel stare, vel quod aliud libet, in specie hominis eadem quoque convenire necesse est. Nam si Cicero sedet, sedet etiam homo. Si Cicero ambulat, ambulat etiam homo. Ergo si qua accidentia venerint ab individuis, et ea tracta in speciebus considerent, ad ipsa quoque accidentia dici poterit genus. Quid est enim ambulans, si quis interroget? merito animal dicitur. Nihil enim ambulare nisi animal potest. Porro autem sub speciebus individua sunt, ut Ciceron et Virgilius sub homine ad quæ individua genus speciei prædicari

potest. Nam si interrogaveris quid est Cicero? merito animal dicas. Genus igitur et ad speciem et ad differentias, et ad accidentia, et ad propria, et ad individua nominatur. Porro autem species, non jam de genere, neque de differentiis, sed de solis propriis et subjectis individuis appellatur. In illis, id est individuis, quia superest; in propriis, quia æqualis est. Quid autem sit hoc modo videmus: Omnia genera speciebus suis supersunt et abundant. Abundare autem genera dicimus speciebus, plus habere genera virtutis quam species. Homo enim quod est species sol m homo est. Animal vero quod est genus, non solum homo est, sed et equus vel bos, vel quodlibet aliud animali suppositum. Ita major vis generis recte de minori sibi et subjecta specie prædicatur. Alia vero sunt, quæ sibi sunt paria ut sunt propria et species. Species est homo, proprium risibile. Quidquid ergo fuerit risibile, hoc est homo. Quidquid homo, hoc risibile est. Itaque neque risibile hominis, neque homo risibilis potentiam supervadit, sed æqualia sibi ad se invicem prædicari possunt, ut si dicas, quid est homo? Risibile. Quid est risibile? Homo. Ita igitur quæcunque superiora fuerint ad illa quæ subteriora sunt, prædicantur. Et quæcunque æqualia fuerint, pariter sibi ad invicem prædicantur. Illa vero quæ subteriora sunt et minora, de superioribus et abundantibus ut sunt genera et species prædicari non possunt. Nunquam enim recte speciem de genere prædicabis. Ita ergo species de proprio prædicatur ut pari. Sed quoniam sub speciebus sigillatim individua sunt: individua autem vocamus quæ in nullas species, neque in alias jam alias partes dividi possunt, ut est Catō, vel Plato, vel Cicero, et quidquid hominum singulorum est: hos enim in nullis partibus dividis, ut animal in species, hominem scilicet, atque equum, hominem quoque ipsum speciale, et singulos circumplexentem, in Catonem, Platonem, Virgilium, et omnes sigillatim homines distributos, hominem vero ipsum singularem, id est Ciceronem, in nullos alios distribuere possumus, atque ideo ἄτομον, id est individuum vocitatum est. Species ergo quæ ad propria æqualiter prædicatur ad individua, quoniam major est species hominis, quam quodlibet aliud individuum, ita prædicatur ut superius ad id quod est s' balterius. Cicero enim solus Cicero est, homo autem non solus est Cicero, quod si ad individua prædicatur, et ad individuorum accidentia prædicatur. Ita igitur species ad genus quod superius est non prædicatur, neque ad differentiam, quia differentia (ut nunc monstratur sumus) super speciem est, ad proprium vero cui par species est, vel ad individuum cui superest, prædicatur. Differentia vero et ad species, et ad propria, et ad accidentia, et ad individua prædicatur. Namque rationale quod est differentia ad hominem prædicatur, quod est species. Ita rationale quod est differentia, prædicatur ad risibile, id est proprium. Dicitur enim id esse risibile, quod rationale. Nam si homo rationale, et homo risibile,

A constat id quod est risibile etiam rationale posse nominari. Quod si ad species differentia dicitur, species autem ad individua prædicatur, necesse est ut differentia quoque ad individua prædicetur. Dicis enim qualis est Cicero? rationalis. Quod si differentia ad individua prædicatur, accidentia vero individuis accidunt, necesse est differentias ad accidentia prædicari. Proprium vero quoniam semper unius speciei proprium est, et ad unam speciem prædicatur solam, cui est proprium. Risibile namque quod proprium est, ad solam hominis speciem prædicatur. Quod si ad hominis speciem prædicatur, species vero ad individua dicitur, non est dubium quin proprium quoque de individuis prædicetur. Nam si homo risibile animal est, Cicero quoque et Virgilius risibilla animalia recte dicuntur. Quod si proprium ad individua recte dicitur, recte etiam et de accidentibus prædicatur, quæ ipsis accidentiū individuis. Accidentia vero et ipsa, et de speciebus, et de aliis omnibus prædicantur, et de ipsis maxime individuis. Namque et albus equus et albus homo dicitur, et iterum niger equus, et niger Ἀθiops dicitur. Quod si ita est, animal quoque nigrum dicitur. Dicitur etiam rationale nigrum et irrationale nigrum, quippe si equus et homo Ἀthiops nigri sunt. Dicitur etiam risibile nigrum cum hominum quis niger fuerit. Dicitur etiam individuum nigrum, cum sic quis unus homo ex Ἀthiopia nominatur. Quod cum ita sit, constat et genus ad plurima prædicari, id est species, differentias, accidentia, propria, atque individua, nihilominus et differentiam ad plurima prædicari, id est ad species, propria ad individua et accidentia, et proprium ad plurima, id est speciem, individua et accidentia. Et speciem ad plurima, id est individua et accidentia. Accidens vero et ad genus et ad speciem, et ad proprium, et ad differentiam, et ad individua. Quod si ita est, has quinque res constat ad plurima prædicari. At vero individuum, quoniam sub se nihil habet, ad singularitatem quamdam et unitatem prædicatur. Cicero enim unus est, et ad unum nomen aptatur. Ita individua quæ ad unitatem dicuntur, cunctis superioribus supposita sunt, ut genus, species, differentia, ad propria, vel accidentia, quamvis ad se invicem dici possunt, ad individua tamen æqualiter prædicantur, ut superius demonstratum est. Individua vero, quoniam sub se nihil habent ubi secari distribuique possint, ad nihil aliud prædicantur, nisi ad seipsa quæ singula atque una sunt. Atque hoc est quod ait: Εorum quæ dicuntur alia ad unitatem dicuntur, sicut omnia individua, ut est Socrates, et hoc et illud. Alia quæ ad multitudinem, ut sunt genera, et species, et differentiae, et propria, et accidentia. Hæc enim communiter non unius propriæ appellationis sunt. Simile est ac si diceret: Hæc enim communiter ad plurima prædicantur non ad unitatem, sicut individua. E quid sint genera vel species vel differentiae vel propria vel accidentia exemplum supponit dicens: Est enim genus, ut animal; species, ut homo, quam dudum hominis speciem cum aliis

animantibus sub animali posuimus. Differentia, ut rationale qua species, scilicet hominis ad irrationali distat animali. Primum, ut risibile, quod nullum aliud animal, neque rationale, neque irrationale habet. Nullum enim animal ridet, nisi solus homo. Quare cum quædam cœlestium potestatum animalia rationabilia sint, eorum tamen proprium risibile non est, quoniam non rident. Recte igitur risibile solius hominis proprium prædicatur. Accidens, album, nigrum et sedere, quoniam in substantia hominum non sunt, merito accidentia nominantur. Nam si substantiae cuiuscunque speciei interesset, id quod accidens dicimus, interempi accidenti periret etiam ejus speciei substantia cui accedit. Nam quoniam rationale in hominibus substantia est, si rationabilis interimatur, hominis quoque substantia necessario peritura est. Idecirco, quoniam in ipsius speciei substantia naturaque versatur. At vero album et nigrum, vel quæcunque sunt accidentia si interimas, species ipsa in qua illa accidebant, manet. Nam neque omnis homo candidus, neque omnis niger est, et cui alterutra defuerint ejus species non peribit. Atque idecirco hæc accidentia, veluti non innata in substantia, sed a foris venientia recte nominata sunt. Nunc ergo, quoniam quid sit genus ostenditur, et ea quæ ad unitatem dicuntur, ab illis quæ de plurimis prædicantur distinxit atque distribuit, ipsius generis differentias, vel ab his quæ ad unitatem dicuntur, vel ab eis quæ ad pluralitatem congruunt, id est differentia, specie, proprio, accidentiique declarat, et dicit genus ab illis quæ ad sola individua prædicantur, id est quæ ad unitatem, hoc differre, quod genus ad plurima prædicetur, individua vero ad singula. Sed, quoniam hæc differentia generis ad individua communis erat differentiis, speciebusque, propriis et accidentibus, ab illis ipsis aliis differentiis genus dividit atque disjungit. Quod ita demonstrat. Ab his igitur quæ ad unitatem dicuntur differt genus, quod genus est hoc quod de pluribus prædicatur.

Ab his ergo reliquis genus differt. Primo a specie, quoniam species, etsi de pluribus, non tamen specie differentibus, sed numero prædicatur.

Ac primum generis specieque distantiam monstrat, quæ prior est a genere. Nam quamvis differentia supra speciem sit, non super subalternam tamen, sed super speciem specialissimam differentia ponitur. Nam quamvis rationalis differentia super hominem ponatur, quæ species specialissima est, tamen ante speciem specialissimam ipsa differentia species est ejus generis, cui species specialissima supponitur. Nam sub animali ante hominem rationale ponitur. Igitur cum genus et species utraque ad plurima prædicentur, genus vero ad plurimas species in eo quod quid sit prædicatur, species non jam ad plurimas species, sed ad plurima individua prædicatur. Sunt autem quædam genera generalissima (ut dictum est) supra quæ aliud genus inveniri non possit. Sunt autem species sub quibus aliae species inveniri non possint, et integra species illa nominatur, quæ nunquam

A genus est, id est sub qua species nullæ sunt. Nam si sub ea species essent, ipsa etiam genus esse posset. Species ergo quæ vere species est, alias sub se species non habebit, ut est homo. Namque homo, quoniam species est, singuli homines qui sub ipso sunt, non ejus species, sed individua nominantur. Nam si homo genus esset hominum singulorum, genus autem, sicut dictum est, ad plurimas res specie differentes in eo quod quid sit appellatur: homo, id est species, si ut genus prædicaretur ad singulos homines, singuli homines specie ipsa different. Sed singuli homines specie non differunt, quod autem specie non differt, si quid ad hoc prædicatum fuerit, non prædicatur ut genus ad species, id est homo non prædicatur ad singulos homines ut genus ad res plurimas specie differentes, sed ad res plurimas numero differentes: singuli enim homines numero a se tantum non specie distant. Atque ideo, quoniam genus sic ad subjecta prædicatur, ut ad plurimas res specie differentes prædicetur; species autem ad subjecta ita prædicatur, ut ad plurimas res numero differentes prædicetur. Congruunt igitur sibi genus et species, quod genus et species ad plurima prædicantur, et utraque in eo quod quid sit. Nam si interroges quid est homo, animal dicitur, id est genus. Et si interroges quid est Cicero, homo dicitur, id est species. Distant autem, quod quamvis utraque ad plurima prædicentur, et in eo quod quid sit genus tamen prædicatur ad res specie differentes, species vero dicitur ad res tantum numero differentes, quod Porphyrius C sic demonstrat:

Ab his vero reliquis quæ de pluribus appellantur, genus differt, primo a specie. Quoniam species, et si de pluribus prædicentur, non tamen specie differentibus, sed numero: homo enim species cum sit, de Socrate, Platone et Cicerone prædicatur, qui non specie, sed numero differunt. Animal vero quod genus est, et bovis et equi prædicatio est, quæ differunt specie a se invicem, non numero solo.

Quod simile est ac si diceret, genus a specie unam differentiam plus habere. Congruunt namque genera speciebus, quod utraque in eo quod quid sit prædicantur, ut dictum est. Congruunt item genus et species quod utraque ad res plurimas prædicantur. Congruit item genus et species, quod utraque ad res numero differentes prædicantur. Nam et singuli homines ita a se divisi sunt, quantum ad numerum, ut homo ab equo vel bove, vel a cervo, vel a quibuslibet aliis animantibus. At vero distata specie genus, quod genus de pluribus rebus specie differentibus prædicatur, quod species non habent. Nihil autem differre arbitratur, utrum ita dicatur aliam rem ad aliam prædicari, an aliam rem de alia prædicari. Utique enim idem intellectus est. Nam si animal prædicatur ad hominem, idem etiam animal de homine prædicatur. Nam cum interrogaveris quid est homo, respondes de hominis interrogatione hominem esse animal. Sed nunc oportet nos ea quæ sequuntur aspicere. Quid ergo sequitur?

A proprio autem genus differt, quod proprium juxta quanquam speciem proprium appellatur cui proprium est, et juxta ea quæ sub specie sunt, scilicet individua. Namque risibile hominis solum est, et singulorum ulla ho-minum. Genus autem non ad unam speciem, sed ad plures res specie differentes semper aptatur.

Ergo hoc videtur hic dicere, quod omne proprium si fuerit speciei unius tunc vere est proprium. Nam si unius speciei non fuerit, sed duarum vel plurium, tunc duobus vel pluribus non proprium, sed erit in substantia ratione commune. Constat ergo proprium ei cuius est proprium, soli speciei singulariter adhaerere. Unde quoniam hominis species sola est quæ rideat, risibile homini proprie et singulariter aptatur. Ad unam semper igitur speciem proprietas adhibetur. Distat igitur proprium a genere, quod genus semper ad plurimas species appellatur, proprium vero de una tantum specie enjus est proprium. Nam si risibile dicas, ad unam tantum speciem hominis appellatur. Congruit autem genus cum proprio in hoc quod genus et proprium de pluribus appellantur. Namque genus ad plures species appellantur. Appellatur etiam genus de his quæ sub speciebus sunt individui. Nam si homo et equus animal est, erit etiam Cicero animal, et quilibet equus singulariter animal nominatur. Similiter et proprium ad plurima dicitur. Dieitur enim ad unamquamque speciem, et ad ea individua quæ sunt sub specie prædicatur. Nam si homo risibilis est, risibilis est etiam Cicero et Virgilius, et quicunque singulariter nominantur risibiles sunt. Congruunt etiam quoniam utraque in eo quod quid sit prædicatur. Nam genus de specie in eo quod quid sit prædicatur. Nam si dicas quid est homo, animal appellabis. Item proprium in eo quod quid sit prædicatur. Nam si dicas quid est homo, merito risibile prædicabis. Congruunt autem quod genus et proprium ad plurimas res numero differentes prædicantur. Nam ita a se differunt singula animalia, id est homo, equus et corvus, et cetera, ut singuli homines, quantum ad numerum. Distat autem a genere, quod genus ad plurimas species prædicatur, proprium vero ad unam solam cuius est proprium nominatur. Sed non est inter genus et proprium eadem differentia quæ est inter speciem et genus. Nam species de nulla omnino specie prædicatur, proprium vero licet non ad plures, ad unam tamen solam speciem cuius est proprium, semper aptatur. Post hæc igitur de differentia accidentis que a genere distantiæ disserit dicens :

A differentia vero et ab accidentiis differt genus, quoniam et si etiam ista de pluribus specie differentiis prædicantur (differentiae scilicet, et accidentia quæ communiter accidunt), non tamen in eo quod quid sit appellatur, cum interrogantibus nobis fit secundum ea responsio magis enim quale quid sit ostenditur.

Differentiam vero et accidentis idcirco posterius reservavit, quod eorum unam differentiam erat distantiæ que dicturus. Differentia enim et accidentis qualitatem enjuscunque speciei demonstrant : illa substantia qualitatem, id est differentia ; illud, id est

A occidens, accidentalem qualitatem non substantiam. Ergo quoniam genus supra speciem est, et species supposita generi, genus speciem, species individuum quid sit ostendit. Porro autem sola possunt species differentia segregari : qualitatibus enim substantialibus, id est substantias declarantibus, sejunguntur atque disperiuntur. Nam cum animal genus sit, homo vero vel equus species, quales utrèque species sint monstrat differentiæ segregatio, ut dicamus speciem esse hominis rationalem, speciem vero qui irrationalis. Si quis enim interroget quid est homo, animal dicitur. Sin autem quis dicat qualis est homo, rationalis respondet. Ita semper differentia non in eo quod quid sit, sed in eo quod quale sit appellatur : de accidenti vero non dubium est, cum ipsa qualitas in accidentiis partibus componatur. Namque in prædicamentis inter alias novem partes accidentis, etiam qualitas nominatur. Nam etiam si quis interroget qualis corvi species sit, nigra continuo respondet. Congruunt ergo genera differentiis et accidentibus quod de speciebus pluribus prædicantur. Nam sicut genus species sub se plures habet, ita differentia. Nam rationalem dicimus Deum et hominem. Rursus etiam accidentis de pluribus speciebus prædicatur. Nam nigrum dicimus et hominem, et equum, et corvum, et ebenum, et plurimas alias species. Rursus congruit genus differentia, quod, sicut genus, sic differentia æquale ad individuum prædicatur. Nam si Cicero animal est, quod est genus, et rationale animal est, quod est differentia. Congruunt etiam, quod de numero differentiis prædicantur, quod superius de aliis monstratum est. Distat autem quod (sicut dictum est) genus in eo quod quid sit appellatur : differentia vero vel accidentia in eo quod quale sit prædicantur. Nam si dicas quid est homo, appellabis genus, et dicas animal esse hominem. Si vero qualis sit ad differentiam interrogaveris, rationale respondeam, vel accidentis nigrum vel album, vel qualis quisque sit de quo interrogatur. His igitur distributis distantias ipsas a primordio rursus orditur dicens :

Unde hoc quod de pluribus prædicatur genus distat ab iis quæ de singulis prædicantur, hoc est ab individuis. Illo quod de specie differentiis prædicatur distat a speciebus et a propriis. Illo etiam in quo quid sit appellatur, secernitur a differentiis et a communiter accidentibus, quod hæc duo quale quid sit declarant.

Hoc dicit distare genus ab individuis, quod genus de pluribus (ut dictum est) prædicatur. Colligit autem et in unum redigit proprii specieque differentias. Nam, quoniam species de pluribus non specie, sed numero differentiis prædicatur, proprium vero de una tantum specie et de iis quæ sub eadem specie sunt individui prædicatur. Quamvis enim de una specie prædicetur, tamen aqua est illi cum specie a genere differentia de pluribus specie differentiis non prædicari. Nam neque species prædicare omnino de speciebus aliquid poterit : neque proprium, quoniam proprium non de pluribus speciebus, sed de una tau-tum cuius est specie prædicatur. Quod si ita est, una

differentia a genere, species et propria se junguntur. Accidens vero et differentia eadem quoque una a genere differentia separantur, quod genus in eo quod quid sit dicitur, differentia vero vel accidentia, in eo quod quale appellantur. Ilas Porphyrius ad construendam generis rationem differentias quam parcissime potest colligit, et ipsas differentias multis modis posterius probatur, nunc vero, quantum sat est, dicit se abundantem generis constituisse rationem, hoc dicens:

Hoc si ita est, nullo minus aut plus effecta est generis definitio.

Perfectam plenamque generis definitionem fecisse dicit, quoniam neque plus neque minus facta sit definition, sed æqualiter ad genus pariliterque composita. Quod quale sit hoc modo monstrandum est. Novimus quod quædam res quæ ad alia prædicantur his de quibus prædicantur, abundant, ut genera et species. Namque animal quod genus est, de homine quod est species, hoc abundat, quod nomen generis etiam in equum atque bovem atque in alia va'et aptari. Ergo si quis ad quantilibet rem abundantem fecerit, majorenque definitionem quam ipsa res fuerit, quam definit, non erit integra propriae definitio, quoniam non solam illam rem amplectitur quam definit, si major fuerit definitio, sed etiam alias quascunque res quibus ipsius definitionis terminus abundabit. Majorum igitur prædicamentorum major erit definitio, minorum vero minor erit etiam definitio. Animal ergo quod majus est, ita definitiunt: Animal est substantia animata sensibilis: hominem vero quod ab animali minus est, ita definitiunt: Homo est animal rationale, mortale, risus et disciplinæ perceptibile. Quod si majus est animal ab homine, major erit etiam animalis definitio ab hominis definitione. Plus enim erit dicere substantia animata sensibilis, quam animal rationale, mortale. Nam substantia animata sensibilis, sicut ipsum animal, non solum hominem conplectitur, sed etiam equum et bovem atque alias hujusmodi species. Si quis ergo ad hominem majorem definitionem aptaverit, quæ est animalis, ut ita definiti hominem: homo est substantia animata sensibilis, non est p'ena definitionis ratio, cum equus atque bos substantia animata atque sensibilis esse possint, quæ species hominis non sunt. Si quis vero majori rei minorem definitionem aptaverit, curam et diminutam quodammodo lo facit rationem. Nam si quis animal definire volens dicat: Animal est res rationalis, risus et disciplinæ perceptibilis, non erit integra definitio, quoniam sunt quædam animalia quæ istius definitionis rationem subte fugere atque evadere possunt. Est enim animal bos, quod neque rationale sit, neque risus perceptibile. Sola igitur relinquuntur bene definiti, quæcunque æqualibus definitionibus constituuntur, ubi autem æqualis definitio sit, hoc modo possumus reperire: Prædicamenta quæcunque fuerint, si majus prædicamentum de minore aliquo prædicatur, converti non potest, ut minor de majore prædicetur. Semper enim majora de minoribus, minora de maioribus prædi-

cantur. Nam si quis dicat hominem esse animal, non poterit convertere animal esse hominem. Nam homo nihil aliud, quantum ad genus, nisi animal est: animal quantum ad species potest esse etiam non homo. Paria vero prædicamenta semper sibi ipsa invicem convertuntur. Nam quoniam risibile solius est hominis, risibile ad hominem prædicatum etiam converti potest, ut homo ad risibile prædicetur. Dicitur enim quidquid est homo, risibile: quicquid est risibile, homo. Ergo quascunque definitiones convertere potes, illæ veræ atque pares sunt: quascunque convertere non potes, aut majores, aut minores sunt, pares inveniri non possunt. Nam si dicas hominem esse substantiam animatam atque sensibilem, verum est. Item si convertas et dicas substantiam animatam

B atque sensibilem esse hominem, non omnino verum dixeris. Potest enim substantia animata esse atque sensibilis et homo non esse. Item si dixeris rem rationalem, mortalem, risus et disciplinæ capacem animal esse, verum dixeris. Si autem dicas atque convertas animal esse rem rationalem, mortalem, risus et disciplinæ perceptibilem, non omnino verum dixeris. Potest enim esse animal, et non esse rationale et risus capax. Ergo quoties major est definitio, quam id quod definitur, si prius dicitur id quod definitur, et major definitio adhibetur, vera esse poterit definitio. Si enim prius dixeris hominem rem minorem, et ad ipsum postea adhibueris definitionem majorem, ut prius dicas homo est, et postea subiungas substantia animata sensibilis, utrum est. Homo enim necessario est substantia animata sensibilis. Si vero prius dixeris definitionem, et postea dixeris id quod defines, vera esse non potest omnino. Nam si definitionem majorem prius dixeris, dicens substantia animata sensibilis, et postea rem minorem intuleris, ut dicas homo est, ut sit, substantia animata sensibilis homo est, non omnino verum est. Potest enim esse et substantia animata sensibilis, non tamen homo. At vero si minor fuerit definitio quam illa ipsa res quæ definitur, si prius dicta sit definitio, vera est, posterior, falsa. Nam si dixeris definitionem quæ est minor, res rationalis, mortalis, risus et disciplinæ capax, et post intuleris animal est, ot sit, res rationalis, mortalis, risus et disciplinæ capax animal est, vera est. Omnis enim res, quæ rationalis et mortal is est, risus et disciplinæ capax, necessario animal est. At vero si converteris, et rem majorem prius dixeris: post vero minorem definitionem adhibueris, vera omnino esse non potest. Nam si dicas prius, animal est, postea autem junxeris, res rationalis, mortal is, risus et disciplinæ perceptibilis, non omnino verum est. Potest enim esse animal, et rationale vel mortale non esse. Itaque si major est definitio quam res fuerit: si prius rem dixeris, postea definitionem intuleris, vera est. Si vero prius definitio dixeris post rem intuleris, falsa est. In minoribus vero definitionibus et majoribus rebus contra est. Nam si definitionem prius dixeris, postea rem subjeceris, vera est. Si vero rem prius dixeris, postea

D

definitionem subjeceris, vera omnino esse non potest. At vero in æqualibus definitionibus converti æqualiter potest. Nam quoniam solius hominis hoc est definitio, animal rationale, mortale, æqualis est hoc ad hominem definitio, quoniam non est aliud, cui possit aptari. Itaque si prius definitionem dixeris, postea rem subjeceris, vera erit, ut est: homo est animal rationale, mortale, risus et disciplinæ perceptibile. Sin vero converteris, et prius definitionem, postea rem dixeris, ut si dicas, animal quod fuerit rationale, mortale, risus et disciplinæ perceptibile homo est, hoc quoque vera est: ita semper ut definitiones veræ sint, neque plus, neque minus in definitionibus oportet aptari, sed æqualiter definitiones convenienterque disponi. Quod Porphyrius scilicet non ignorans ait, se neque plus, neque minus esse esse generis definitionem. Et Fabius: Sequitur inquit de specie disputare. Dic, inquam, quid sequitur? Et Fabius: Hic (ut opinor) ordo est.

DE SPECIE.

Species quoque multis dicitur modis. Nam et unius-zusque hominis forma species appellatur. Rursus sicut et pulchritudo vultus, unde pulcherrimos quoque speciosos dicimus. Dicitur species et ea quæ supposita est generi, unde hominem animalis speciem appellamus, cum animal ipsum genus sit: et album, coloris speciem.

Tunc ego speciei quoque nomen sicut generis s'quivocum puta. Nam et hoc quoque multis viam appellari designat. Dicitur enim, inquit, species et figura corporis, et fortasse alia plura. De quibus quoniam nullus tractatus habebatur, jure prætermissa sunt. Hic tamen a Victorino videtur erratum, quod cum idem sit cujuscunque hominis species et vultus, quasi in alia appellatione speciei vultus iterum pulchritudinem dixit: quasi vero non perinde pulchritudo vultus sit ac tota species fuerit, nam si quispiam pulcher fuerit toto corpore, etiam vultu. Sed, prætermisis his, ad illam speciem quæ sub genere ponitur atque genus efficit veniamus. Namque, ut dictum est, substantiae ipse nullo speciei nomine generisque censentur, nisi quadam ad se invicem collatione sint comparationeque composite. Namque quod homo animal est, non idcirco ei genus est, quoniam animal est, sed idcirco quod sub se hominis atque equi, et exterritorum animantium species habet, atque idcirco ait: Unde hominem animalis speciem appellamus, cum animal ipsum genus sit: neque enim homo species diceretur, nisi super ipsum animalis appellatio prædicaretur. Sed ut monstraret non in solis substantiis genera species que versari, sed etiam in omnium prædicamentorum nuncupationibus esse connexa, non solius substantiae dedit exemplum, sed etiam ejus quod reliquum remanserat accidentis. Quod enim ait: Et album coloris species, in accidentis divisione ponitur qualitatibus. Sed, quoniam inter se quædam connexio est, et talis comparatio atque relatio, ut præter ad se invicem habitudinem genera et species esse non possint: nihil enim in eorum definitionibus concludi potest, nisi alterutrum nomina sunt. Nam si substantia generis speciei supposita,

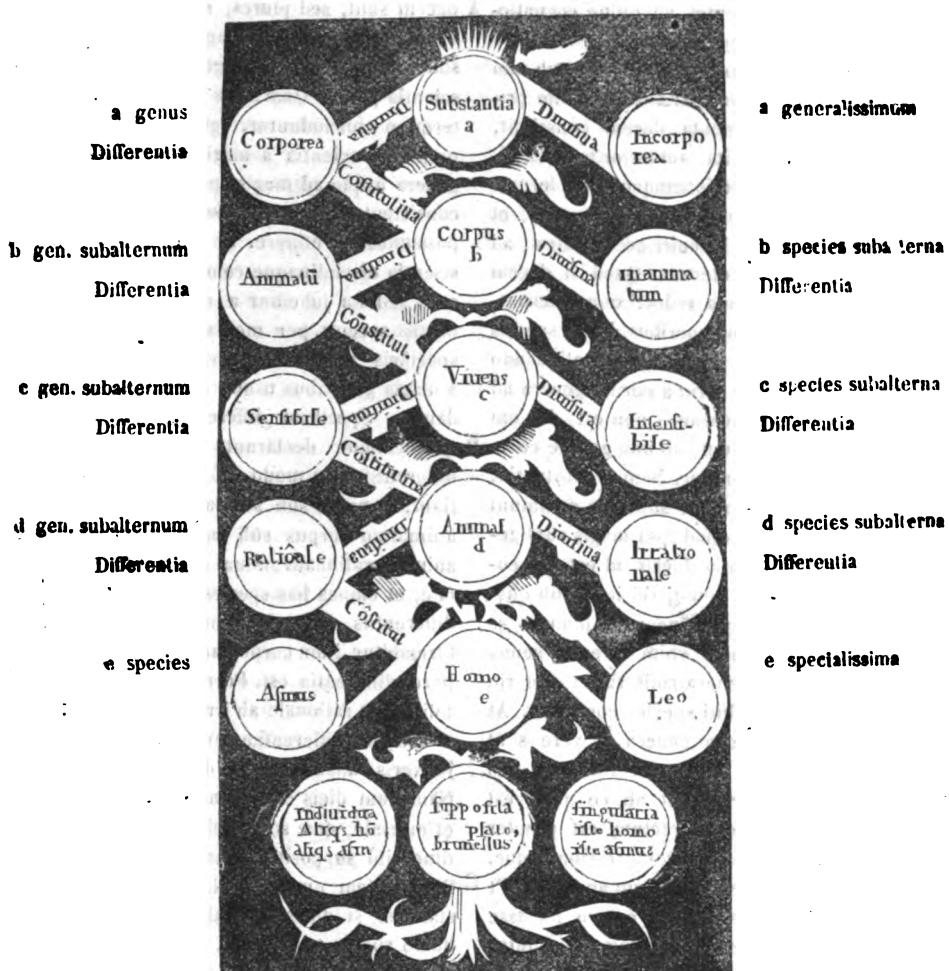
A speciei vero substantia genere superposito, et ad ipsam prædicatio perficitur, non est dubium quin cum genus diffinire necesse sit jure speciem, et cum speciem, jure nobis genus prædicare necesse sit. Hoc igitur etiam in generis subscriptione servabatur distinctio, cum generis definitio habita est. Illoc enim dictum est, tunc esse genus quod ad distantes species dicentur. Nunc vero dicendum est id esse speciem quæ sub genere ponitur. Sed multiplex ejus diffinitio haberri potest. Potest enim rursus dici id esse speciem, ad quam genus in eo quod quid sit, prædicatur. Quæ res utræque id significant, speciem ponit sub genere. Nam prima quidem definitio, id aperte designat. Secunda non talis est: quoniam semper minora majoribus supponuntur. Genus ab eo aliquid in eo quod quid sit prædicatur: quod maius esse non dubium est. Quod si ita est, nullus est obscuritatis error, quin species quæ minor est majori sibi generi supponatur. Nihil igitur hæc secunda definitionis significatio a priore differt: non enim species sub genere ponitur, nisi genus ad speciem in eo quod quid sit prædicatur. Tertia vero definitio speciei integra ratione collecta est, et ipsius speciei vim naturamque demonstrat. Dicit enim speciem esse quæ ad plurima numero differentia in eo quod quid sit prædicatur. Quæ diffinitio etiam ex superiori genere debuit esse planissima. Sed ego non quantum castigata permitit brevitas explicabo, sed prius de ipsis generibus speciebusque pauca dicenda sunt: Cum sint quædam genera quæ species habeant, atque ipsa aliis generibus species esse possint, non est dubium ea gemina comparationis habitudine fungi, ut ad alia species, ad alia genera nominentur. Sed si in uno filo atque ordine speculemur, et quocunque genus a'icuius rei repertum est, ejus rursus genus aliud requiramus, et rursus aliud atque aliud: iterum si nihil sit quo intellectus ratioque consistat, inexplicabilis ratio interminabilisque tractabitur: sed, quoniam multa sunt in his scientiæ fundamenta, quæ nulla ratione animi in infinitum procedentia concluduntur, dicendum necessario est posse nos ascendentibus usque ad tale aliiquid pervenire, cuius cum ipsum ceteris genus sit, aliud genus invenire non possumus, quod genus primum, et magis genus, et generalissimum nuncupetur. Sed si hoc in genere contingit, ut ascendentibus a'icubi consistamus, non est dubium quin descendentes iterum species ad aliquem quodammodo calcem offenso termino consistamus. Igitur cum descenderimus per speciem et usque ad illam speciem venerimus, quæ sub se species nullas habet, illam speciem ultinam speciem et magis speciem et specialissimam nuncupemus. Sed, quoniam species aliorum est continens (si aliquorum specie differentium continens esse), non magis species, sed genus merito vocaretur. Sed, quoniam continet, et non specie differentes res continet, similes necesse est sibi contineat pluralitates: sed si continet pluralitatem, et major semper est id quod continet, quam id quod continetur, de pluralitate illa species prædicabitur. Appellabitur igitur species

de pluribus rebus numero differentibus in eo quod quid sit. Species enim cum appellatur de subterioribus, superiorem speciem substantiamque declarat. Nam cum dicimus quid est Cicero : homo continuo respondetur. Cum ergo tribus modis speciei facta sit definitio, superiores duæ non tantum sunt speciei, sed etiam subalternae speciei. Est enim species quæ et ipsa genus est : sit enim ipsa generalissimum genus substantia, et sub ea corpus, sub corpore, animatum corpus; sub animato corpore, animal; sub animali, homo; sub homine, individua. Sed hanc divisionem plenius posterius exsequemur, nunc autem hoc nobis tantum sufficit. Substantia igitur magis genus est, homo magis species, ita ut neque substantia species aliquando esse possit, nec homo genus : corpus vero animatum vel animal ad superiora species, ad subteriora genera nominantur. Si quis ergo corpus animatum vel animal vel hominem velit exprimere et dicat: Species est quæ ponitur sub genere, et ad quam genus in eo quod qui sit prædicatur, hæc definitio et magis speciem, id est hominem, et subalternam speciem continet, id est corpus animatum vel animal. Nam corpus animatum et animal et homo sub genere sunt posita, et ad eas omnes in eo quod quid sit appellatur, ut dictum est. Si quis vero illam speciem definitione monstrare velit quæ vere species est, id est specialissimam speciem quæ tantum species et nunquam genus sit, hoc modo desinet: Speciem esse, quæ ad plurimas res numero differentes in eo quod quid sit prædicetur. Sed hæc definitio subalternis speciebus nunquam conveniet. Illæ enim quæ subalternæ sunt species, possunt etiam pro generibus accipi, si ad subjecta prædicentur. Quod si possunt pro generibus accipi, cum pro generibus acceptæ fuerint non tantum ad plurimas res numero, sed etiam specie differentes prædicabuntur, quippe cum sunt genera. Sed quia hoc in magis speciebus non evenit ut aliquando de specie differerentibus prædicentur, hæc definitio posterior solius magis speciei definitio est, et eam cæteræ subalternæ species excludent atque rejiciunt, quod Porphyrius ita demonstrat. Sed hæc definitio ejus speciei est, quæ magis species dicitur. Aliæ vero definitiones erunt etiam illa: quæ non sunt magis species, horum ergo ipsam subscriptionem demonstrationemqueclarius seipsum dicere promittit cum dicit :

Manifestius autem hoc fiet quod dicimus hoc modo: In omnibus prædicamentis sunt quædam magis generum et magis specierum, sunt alia mixta: magis genera sunt supra quæ nullum aliud genus poterit inveniri. Magis species rursus, sub qua nulla species reperitur, horum intervalla quæ possident, et genera et species sunt, singula superioribus et inferioribus collata, ut alteri genus alteri species appellantur.

Hujusmodi sunt, inquit, quædam quorum genera inveniri non possunt, hæcque ipsa merito magis genera nominantur, quoniam majus ipsis aliud inveniri non potest. Nam si ista sunt genera (genus autem omnibus sub se positis majus est) quorum genus nullum est, nihil eorum majus poterit reperi. At, quo-

A rum nihil majus poterit inveniri, merito ipsa magis genera vocitantur. Sunt autem quædam alia quæ magis species appellantur, sub quibus aliae species locata non sunt. Nam plus videtur esse species ea et integræ, ac vere species est, quam genus nunquam est, quam ea quæ aliquando genus esse potest. Quod si verior species est, quam sola species, nunquam genus est, merito magis species appellata est. Igitur inter magis speciem et magis genus intervallum quod est, subalterna genera, et subalternæ species impleverunt. Nam subalterna vocamus quæcunque ad superiora species, ad inferiora pro generibus accipiuntur, idcirco quia, si omnes res ad inferiora componas, genera sunt, si ad superiora, species: et si ad superiora et inferiora eadem ducas, genera et species invenientur. Atque ideo subalterna genera et species nominata sunt, quod filo quodam atque ordine ad inferiora composita genera, et ad superiora species agnoscantur. Sed hæc ita genera speciesque esse possunt, non ut cui genus est, eidem iterum velut species supponatur. Nam si (ut prius ostensum est) specie sua majus est genus, non est dubium quin major res sub minori ponи non possit: atque ideo ait, ut alteri genus, alteri species appellantur, quod nequaquam ad eamdem rem et genus esse et species conveniret. Da igitur hujus rei exemplum, ut quod dicit, facilius possit agnoscere. Facit igitur hanc divisionem. Ponit substantiam magis genus, supponitur substantia corpus et in incorporeum. Corpori, animatum corpus et inanimatum. Animato corpori animal sensibile, et animal insensibile, ut sunt ostrea vel conchilia, vel echini, vel arbores, et alia hujuscemodi, quæ vivendi animani habent, non etiam sentiendi. Sub animali, animal rationale et irrationale. Sub rationali, mortale et immortale. Sub mortali, hominem. Sub homine singulos homines, hoc est corpora individua, Ciceronem et Virgilium scilicet, et eos qui jam in partes singuli. Substantia ergo quæ prior est, magis generis loco accipitur. Genus enim solum non etiam species est, quod nunquam ei genus superius invenitur, homo vero solum species est: nullas enim alias sub se species coeget. Singuli enim homines non specie, ut dictum est, sed numero differunt. Corpus vero quod pridem sub genere posuimus id est substantia, ad substantiam quædam species, ad animatum corpus genus accipitur. Animatum autem corpus ad corpus species est, ad animal genus; animal autem ad animatum corpus species videtur, ad rationale animal, genus. Rationale item animal, mortalis genus est, species animalis. Mortale autem genus hominis est, species rationalis animalis: homo autem quod super individua est, nihil de generis natura sortitus est, sed tantum sola species appellatur. Sed hanc divisionem sicubi in aliis rebus transferri et aptari placet, ita considerandum est, ut quidquid fuerit cuius genus inveniri non potest, magis id genus appelletur. Et quidquid cuius nulla species fuerit, id est ut super individua collocetur, illa magis species. Oportet enim si quod genus sit, super differentes specie res ponit.

Quod autem magis species, non super differentes specie res ponit, nunquam alter digne species poterit appellari. Ergo, quoniam quemadmodum quod superius genus super se nullum genus habet, magis genus dicitur: ita species, quoniam sub se species non habet, sed tantum individua, merito magis species appellatur. Illa autem quae in medio posita sunt non ejusdem sunt habitudinis. Nam quoniam species esse possunt, non sunt magis genera: et quoniam genera esse possunt, idcirco nunquam magis species praedicantur. Nam illis quae supersunt species sunt: illis vero quae subsunt loco generis praeponuntur. Cum igitur duæ formæ sint omnium rerum, ut aut genera praeponantur, aut species supponantur, summitates, id est generalissimum genus, et specialissima species, singulas tantum continent habitudines. Illud, ut tantum genus, nunquam species videatur: illud, ut sola species, nunquam etiam genus appellatur. Subalterna vero quae media sunt duas formas habent, id est utrasque. Namque (ut frequentius insinuatum est) et generis quodammodo parentelam, et speciei derivationem sortita sunt. Nec hoc fortasse nos turbet quod species specialissima habet aliquid sub se. Namque homo, cum sit magis species, habet sub se singulos homines. Haec enim quamvis individuis supersit, nunquam formam specialitatis immutat.

A Cum enim sub se individua habeat quod ea contineat, quae sub una specie sint, et nulla substantia proprietate discrepant, species eorum vocatur quae continet. Ita homo et animalis species dicitur, quis continet: et hominum singulorum species est, quis eos continet qui nulla unquam species discrepabunt. Definitio igitur magis generum magisque specierum talis est: Magis genus esse dicitur, quod genus semper sit, nunquam species, et quo superius nullum genus sit. Rursus magis species est, quae species semper sit, nunquam genus. Et iterum quae nunquam dividitur in species, et quae ad plurima numero differentia in eo quod quid sit praedicatur. Illa vero alia (ut sepe dicitur est) et genera et species esse possunt; superioribus scilicet inferioribusque collata. Hoc autem attentissime respiciendum est, quod in diversis longe nationibus in eo genere, ubi ex sanguine aliqua cognatio deducitur diversarum cognationum gens ad unum caput generis duci potest. Namque cum Romani a Romulo sunt, Romulus autem a Marte, Mars a Jove, poterit gens Romanorum ad Jovem duci. Item quoniam Athenienses a Minerva, Minerva a Jove, potest Atheniensium genus ad eundem Jovem velut ad originem duci. Item quoniam Persæ a Sole, Sol autem a Jove, possunt Persæ quae ad eundem Jovem, velut ad originem propriam

deducit. Ita diversissimæ gentes ad unius cognatiō-
nem erigi possunt, quod idem in speciebus generibus-
que non sit. Nunquam enim diversa genera sub uno
genere poterunt accommodari. Aristoteles enim pri-
morū generum prædicamenta decem constituit,
quæ velut aliquis fons, ita subterioribus omnī-
bus ortum quodammodo nationemque profuderunt.
Hæc igitur genera, quoniam generalissima sunt, et
superius eis nullum aliud inveniri genus potest, ad
unum genus reduci non poterunt. Quod si decem
genera prima ad unum genus reduci non poterunt,
nec illa quæ subsunt eisdem generibus, id est species
subalternaque genera, ad unum genus aliquid
poterunt applicari. Nam si prima eorum genera ad
unum superius duei non possunt, non est dubium
quoniam ea ipsa quæ sub ipsis sunt, ab uno genere coe-
peri continerique non patientur. Nam si substantia,
qualitas, et quantitas, et cætera sub alio communi
genere ponit non possunt, quod ipsa magis sunt ge-
nera, nec quidquid substantia fuerit, id est sub eo-
dem genere, ut animal vel homo, vel item sub qua-
litate vel quantitate, ad aliquod genus commune se
poterunt applicare. Nunquam enim inveniri genus
poterit, quod hæc decem genera solitario et proprio
intellectu intra se possit veluti species continere. At
dicat quis : Hæc omnia decem genera si vere sunt
subsistentia, quodammodo substantia vel entia dici
posse. Flexus enim hic sermo est ab eo quod est
esse, et in participi abusione tractum est propter
angustationem Latinæ lingue compressionemque.
Hæc igitur (ut dictum est) entia possunt appellari. Et
ens hoc ipsum, id est esse, genus eorum fortasse
dici videbitur, sed falso. Namque omnia quæ inter
se æquivoce nominantur, nunquam ejusdem conti-
nentiam generis sortiuntur. Quippe quorum sub-
stantia discrepat, non est dubium quoniam generis quo-
que ipsius definitio discrepabit : hæc autem ut entia
nominentur, non univoce, sed æquivoce prædicantur.
Nam quoniam substantia ens est, et item qua-
litas ens, si quis rationem definitionemque substan-
tiae et qualitatis dixerit, eademnam utrisque non po-
terit convenire, non est dubium quoniam substantia et
qualitas non univoce, sed æquivoce prædicentur.
Quod si æquivoce prædicantur, sub ejusdem generis
foste poni non poterunt. Non est igitur in generibus
speciebusque aliquod genus solum quod possit
diversa rerum genera coercere. Tunc Fabius : Abun-
danter hæc, inquit, omnia, et de his ipsis rebus fre-
quentius inculcatum est. Sed perge ad sequentia.
Faciam, inquam. Hæc enim, ut arbitror, sequuntur.

*Ergo decem genera constituit Aristoteles in prædi-
camentis quæ magis genera sunt. At vero illæ quæ
magis species sunt, semper in plurimo quidem numero
sunt, non tamen in infinito. At vero individua quæ
ub' magis speciebus sunt, infinita sunt semper.*

Hoc enim dicere vult quod multo plures species
sunt quam genera : habet enim genus sub se pluri-
mos species : et quoniam decem genera rerum
omnium prima sunt, species specialissimæ non solum

A decem sunt, sed plures, non tamen infinitæ. Indi-
vidua vero quæ sub magis speciebus sunt infinita
sunt, et eorum intelligentia nulla unquam capi
scientia potest. Quæ enim infinita sunt nullo scientiæ
termino concluduntur.gitur omnis a nobis divisio,
omnisque scientia a magis generibus per subalterna
genera usque ad magis species deducatur. Ibi enim
consistentes integrum superiorum scientiarum accipere
possimus ac retinere. Si quis autem individua velit
scientia disciplinaque comprehendere, frustra labo-
rat : sed ita jubemur a magis generibus usque ad
magis species per media intervalla discurrere, ut
specificis differentiis dividentes subalterna genera,
a magis generibus usque ad magis species descu-
danius. Specificæ differentiæ sunt quæ speciem
B quacunque declarant. Declarant autem species
differentiis hoc modo. Si quis enim dicat substanciam, ut ponat sub substantia, corpus sub corpore,
animatum corpus sub animato corpore, animal sub
animali, rationale animal sub animali rationali, mor-
tale, et omnes has species quæ sunt substantiæ cum
differentiis posuerit, hominis scilicet species in-
formabitur. Nam corpus animatum ab inanimato cor-
pore differentia est. Porro autem animal ab insensi-
bilibus, et rationale ab irrationali, et mortale ab im-
mortalibus differentiæ sunt : hæc igitur omnia cum
Junxeris, unam speciem declarabis, id est hominem.
Nam cum dicas corpus animatum, animal rationale
et mortale, quæ scilicet differentiæ in subalterno or-
dine sibi suppositæ sunt, hominem demonstrasit.
Sunt autem quædam aliæ differentiæ, quæ tales
sunt, ac si dicas animal rhetoricon, quod solus
homo rhetor esse possit. Sed hæc differentia non
specifica differentia est, et substantiam hominis na-
turamque non perficit, sed tantum artem quædam
scientiamque commendat. Hæc igitur in divisionibus
differentiæ speciesque prosunt, ex quibus illa quæ
dicitur magis species informatur, et hæc vocatur
specifica differentia, quæ magis speciem possit effi-
cere. Ergo cum per hæc descensum fuerit ad magis
species, relinquenda sunt sub magis speciebus indi-
vidua, nec eorum est aliqua scientia requirenda. Nam
illa non solum infinita sunt, sed etiam quicunque
in sece continuenter infinita sunt. Rhetorica enim
species est. Sed cum venerit in singulos homines,
tunc per singulos et infinitos divisa, singula etiam
sunt et infinita. Si enim omnes quicunque sunt vel
fuere numerentur rhetores, nullus unquam hujusc
numeracionis finis erit, cum præsertim etiam per
infinita tempora in futurum singuli homines rhetores
esse possint. Hic Fabius : Hoc igitur, inquit, erat
quod ait.

*Porro autem vel arium vel disciplinarum cum indi-
vidua per singulos homines esse ceperint, rationem ad
percipiendum capere vel habere omnino non possunt.*

Et ego. Hoc, inquam, est quod cum artes vel disci-
plinæ, quæ in sua specie una ante collecta fuerint,
in individua venerint, id est, per singulos homines in
infinitam multitudinem innumerabilemque sece dis-

pertinet : hoc autem idcirco evenit, quod hæc eadem ratio est quam Porphyrius ipse dicere non neglexit. Genus enim cum unum sit, plurimarum specierum progenitrum est. Namque sub uno genere plures species inveniuntur, idcirco quoniam species genus illud unde proficiunt, in plurima segregant atque disperciunt. Genus autem plurimas colligit res, sicut ipsum a plurimis iterum speciebus dividitur. Namque homo, corvus et equus, quæ sunt species, quantum ad animal, æqualliter animalia sunt. Ita enim nomen animalis omnes suas species intra se continet. Quod si et in hominie animalis nomen est, et in corvo, et in equo, non est dubium, quoniam illud genus, quod sub seipsum ea continet, species divisione inter se dividunt multiplicentque. Colligit igitur genus species in se, species vero suæ natura genus ipsum dispercent. Est igitur genus collectivum specierum suarum et quodammodo actualitatum. Species vero divisione generis quodammodo et multiplicativæ. Igitur quicunque ad magis genera ascendit, omnem specierum multitudinem per genera colligit adunatque. Cum vero a magis generibus usque ad magis species decurritur, omnis unitas generum superiorum in multisidatis ramosaque species segregabitur. Quod autem ait multitudo capienda, perinde est ac si diceret, multitudo facienda est : nam cum dividis genus in species, easdem species multas esse accipis, quas tu idem fecisti. Species quoque ab hac generis adunatione ac quodammodo collectione non discrepant. Nainque et ipsæ infinitatem individuorum ad unam revocant formam. Singulorum enim hominum species quæ est homo, collectiva est, hoc modo. Ad hominis enim speciem exacti singuli homines, unus homo sunt, id est prima species quæ nos continent coercetque. Porro autem ipsa species in nos multos scissa dividitur. Omne enim quod singulum est atque individuum, illud unde nascitur dividit. Unde quod non est singulum atque individuum, sed dividi potest, non per se ipsum magis dividit suberiora, quam colligit. His igitur expeditis, constat et genus plurimarum specierum esse genus, et speciem plurima sub se individua coercere. Nam si illa quæ sunt subteriora disperciunt, et in multitudinem dissipant dividuntque, non est dubium quin superiora semper inferioribus pauciora sint. Prædicamenta vero quæ aliud de alio prædicantur, vel ad se invicem quæ torqueantur, hoc modo sunt : omnis enim res alia aut major erit, aut minor, aut æqua; omne quod est major, de minore poterit prædicari: nam cum animal sit major ab homine, poterit animal de homine prædicari, minus vero de majore non dicitur. Nam quoniam animal est et homo et equus, ad animal hominem si prædicare volueris, tantum hæc convenit prædicatio, quantum convenit animal partem esse super hominem. Age enim, converte, et dic hoc esse animal quod hominem : quantum igitur pars est animalis, quæ hominis speciem continet, tantum animal homo est. In illis autem aliis partibus animalis quæ alio continent quam est species hominis, homi-

A nis appellatio non convenit. Nam si dicas animal, hoc est, quod homo in illa parte in qua equus est non erit homo, atque ideo universaliter non convergentur. Nam si dicas, omnis homo animal, verum est. Si dixeris, omne animal homo est, falsum est. Quod si majora de minoribus idcirco prædicantur, quia omne magis minus in se continet : et minoria de majoribus idcirco non prædicantur, quia majora minoris definitionem supervadunt, et quodammodo exsuperant, non est dubium quin illa quæ sunt æqualia, sibi possint ipsa converti. *Æqualia autem illa sunt quæ neque minoria neque majora sunt, id est, ut si in quælibet specie apponantur, et omni illi speciei adsinant, et nulli alii : nam omnis homo risibilis est, et nullo alia species risibili potest proprio nuncupari,*

B atque ideo quoniam æqualia sunt convertuntur. Dicis enim : Quid est homo? Risibile; Quid est risibile? Homo; et item, Quid est hincibile? Equus; Quid est equus? Hincibile. Quod si semper majora de minoribus prædicantur, superiora necesse est genera esse, et omnia subalterna minoria. Quod si subalterna omnia minora sunt, non est dubium quin si quis per subdivisionem descendat ad ultimam speciem, quodcumque genus de vicinis sibi prædicabitur, etiam de subalternis prædicetur : namque substantia habet sibi vicinum ad subteriora genus, ad se vero speciem, quod est corpus; de hoc igitur substantia prædicatur. Si quis enim interroget quid est corpus, dicitur substantia. Sub corpore vero est animalium corpus, et sub eo animal. Ergo quoniam substantia idcirco

C prædicatur de corpore, quia illi est superior, necesse est, quibus corpus superior fuerit, etiam etiam sit substantia superior. Nam si corpus prædicatur de animato corpore, et de animali, prædicabitur etiam substantia de animato corpore, et de animali. Sic igitur quæcumque superiora fuerint de subterioribus non solum sibi vicini, sed etiam longe subterioribus prædicantur. Nam si majora sunt illis quæ sibi vicinas sunt speciebus, multo majora erunt etiam illis quibus illæ vicinas species fuerint ampliores : ergo de quibuscumque species prædicatur, de ipsis prædicabitur et illius speciei genus. Nam si species aliqua, aliqua re major est, multo genus speciei ipsius illa re quæ species major est, magis erit. Atque ita ad id prædicabitur quemadmodum ipsa species antea prædicta est.

D Quod si ita est, non est dubium quin genus quoque generis illius, quod ad illud ad quod species prædicabatur, poterat prædicari, etiam id quoque de eo de quo species et genus speciei prædicabatur, prædicari posse. Nam si quis dicat Ciceronem esse hominem, cum animal hominis genus sit, non erit absurdum Ciceronem animal prædicari, et cum animalis ipsius substantia genus sit, non erit inconveniens Ciceronem substantiam prædicari, quoniam quæ supersunt de subterioribus prædicantur, et quæ subteriora sunt aquæ alia sibi subteriora habeant, illud primum genus habebunt etiam ista subteriora, et de his non inconvenienter prædicabuntur. Igitur species de individuo prædicatur ut magis, magis genus vero de omnibus

subalternis, et *œ magis* specie prædicatur : æquo enim modo dicitur et corpus substantia, et animatum corpus substantia, et sensible corpus substantia, et rationale animal substantia, et mortale substantia, et homo substantia, et de ipsis etiam magis genus individui prædicatur, ut dictum est : potest enim Cicero dici substantia, species vero sola de nullis aliis, nisi de individuis prædicatur, ut prædictum est : individua autem ipsa de nullo alio prædicantur nisi de ipsis, id est singulis. Natura autem individuum hæc est, quod proprietates individuorum in solis singulis individuis constant, et in nullis aliis transferuntur, atque ideo de nullis aliis prædicantur. Ciceronis enim proprietas cuiuslibet modi fuerit, neque in Catonem, neque in Brutum, neque in Catullum aliquando conveniet. At vero proprietates hominis quæ sunt idem rationale, mortale, risibile, pluribus, et omnibus individuis possunt et singulis convenire. Omnis enim homo et sigillatim individuus, et rationalis est, et mortal, et sensibilis, et risibilis. Atque ideo illa quorum proprietates possunt aliis convenire, possunt de aliis prædicari. Hæc autem quorum pro-

A prietas in aliis non convenit, nisi in se ipsis tantum singulariter, de aliquibus aliis præter se singulariter prædicari non possunt. Repetendum est igitur, quod omne individuum specie continetur, species vero ipsa coercetur a genere, et unum quasi omnium totum corpus, magis genus est, et nunquam est pars : individuum vero pars semper est, nunquam est totum. Species autem et pars et totum merito nuncupatur, nam ad genus pars est, ad individua totum : dividit enim genus (ut dictum est) et individua colligit. Sed species pars est alterius, id est, generis, totum vero non est partis, sed partium. Namque genus et unum est, et plures species unius rei, id est, unius generis species pars est. Et quoniam individua plura sunt, et infinita sub una specie quæ illa individua colligit, B species illa non est unius totum, id est, non est partis totum, sed plurimorum, id est partium ; plures enim partes sub ea individuorum sunt, quarum totum species, id est homo, appellatur. Sed de genere et specie sufficienter dictum est. Et quoniam matutinæ salutationes vocant, in futuras noctis vigilias quod est reliquum transferamus.

DIALOGUS SECUNDUS.

DE DIFFERENTIA.

Multa tam nobis a parente natura quam cæteris animalibus gravia illustriaque concessa sunt, quæ nos ita quasi quedam benigna artifex humanitatis excusat, ut primum nobis reputandi considerandique animos rationemque concederet, post vero rationem repartam proloquendi conferret, perinde ac si voluisse, jussissetque nos non corporis sensibus a belluis, sed mentis divinitate distare : quæ cum se sibi adjunxerit, et a sua vivacitate naturæ non discesserit, tunc sic ut ipsa est æterni generis, ita quoque famam in posteros, vitamque gloriæ infinitissimis temporibus coæquat. Sin vero pravis se libidinibus corporis obnoxiam mens perdendam corrumpendamque permiserit, naturam corporis sequitur. Nam nihil ejus vivacitatis post corpora remanet, cui omnis labor et studium de rebus corporis atque in corpus impensum est. Quare advertendum est, ut nos meliores accuratioresque reddamus, non ea re qua pecudibus, nihili distare possumus, sed quo cœlestium virtutum similitudine æternitatis gloriam factis egregiis dictisque mereamur. Sed de his alias, nunc ad propositum revertar. Cum igitur alterius noctis consueta lucubratio vigilæque venissent, credo hesternæ rationis subtilitate captus, vel qua ipse est cupiditate discendi audiendique studio, vigilantius quam unquam surrexerat Fabius ad me perrexit, qui postquam consulatus, sequentis a me operis promissam continuationem reposceret. Faciam, inquam, non invitus, quippe cum nec mihi sit in vita quidquam melius agere, et tu hanc mihi jocunditatem studio tuo augeas, quod mihi perquam gratissimum est, placuit igitur ut quoniam hæsterna dissertio speciem explicuerat, alterius ex-

positionis principium de sequenti differentia sumetur. Hic Fabius : Uberrime, inquit, a te hesternis vigiliis de generibus et speciebus expositum est. Sed (ut dici audio) subtilior de differentiis tenuiorque tractatus est. Non, inquam, immerito, nam varie acceptæ differentiæ varias habebunt etiam potestates. Erunt namque alias genera, alias species, alias vero differentiæ, sed hoc postea demonstrabitur. Nunc vero ita (ut arbitror) textus est :

Omnis differentia et communiter et proprie et magis proprie dicitur.

Differentiam quoque multis appellari modis designat. Dicit autem tribus his modis fieri differentiam, cum aut communes sunt, aut propriæ, aut magis propriæ. Communes sunt quibus omnes aut ab aliis differimus, aut a nobis ipsis : nam sedere vel ambulare vel stare differentia est : nam si tu ambules, ego vero sedeam, in situ ipso atque ambulatione differimus. Et item ego cum nunc sedeo, postea vero si ambulem, communi a meipso differentia discrepabo. Propriæ vero sunt quæ uniuscujusque individui formam aliqua naturali proprietate depingunt, ut si quis sit cæsiis oculis, vel criso capillo. Etenim propria uniuscujusque singuli hominis sunt quo cum ista nascuntur. Magis propriæ sunt quæ in substantia ipsa permanent, et totam speciem differentia descriptio neque permuntant, ut est rationalis vel mortalis hominis differentia. Horum autem communes et propriæ differentiæ sub eadem specie singulos a se faciunt dispare, illa propriis differentiis, illa communibus. Magis propriæ vero totam naturam cuiuslibet speciei substantiamque permuntant, et ab aliis specie bus segregant atque disjungunt. Harum ergo com-

unes et propriæ differentiæ, quoniam speciem non permuntant, sed formam quodammodo èt habitudinem solum faciunt discrepare, alteratum facere dicuntur, id est non integrum alterum facere, id est non integrum permutare, sed quodammodo discrepantiam distantiamque faciunt, atque ideo non vocantur alterum facientes, id est permutantes, sed magis alteratum, id est non integrum alterum facientes. Illa vero tertia, id est magis propria, quoniam substantialis est, et ipsius speciei inserta naturæ alterum facit. Nam quoniam homo atque equus quantum ad hoc quod animalia erant una illis erat substantia, veniens rationale disagregavit omnino speciem, et funditus alterum fecit. Ergo communes et propriæ differentiæ alterum facientes vocantur, magis propriæ autem alterum facientes. Constat igitur differentiarum alias facere alterum, alias alteratum : illæ quæ faciunt alterum, quæ substantiales sunt, et omnes naturam speciemque permuntant, et specificæ prædicantur ; valent enim quamlibet speciem constituere, et ab aliis omnibus segregare, et ejus formam naturamque componere. Nam si dicas mortale et rationale differentias et eas animali supponas, non est dubium quin eum hominis speciem facias, speciei hujus sint perfectrices, atque ideo specificæ nominantur, quod et permunt naturam, et ipsam substantiam cuiuslibet alii speciei constituant. Illæ vero aliæ nihil aliud efficiunt, nisi alteratum, quippe cum aut proprietate quadam formæ alius distet ab alio, aut aliqua habitudine et dispositione aliquid faciendi. Illa igitur magis propria differentia, quam specificam nominamus, sola poterit in generis divisione congruere. Et enim cæteræ nihil ad substantiam, sed ad quamdam quodammodo ejusdem similitudinis discrepantiam distantiamque ponuntur. Nihil enim in illis præter alteritatem solam reperire queas, quippe quæ non constituent species, sed constitutas jam et effectas magis propriis suis qualitatibus ipsæ discriminant. Quod autem dicit :

Repetenti nunc a superioribus dicendum est, differentiarum alias esse separabiles, alias inseparabiles, Hoc est quod hic nunc divisio alia rursus assumitur. Nam cum prius differentiam in tribus partibus separaret, et postea tres illas in duarum tantum numerum quantitatemque colligeret, ut alias alterum facientes esse diceret, alias alterantes, ipsarum rursus trium tertia sumitur facienda divisio. Dicit enim alias esse separabiles, alias inseparabiles, et sicut in priore divisione alteratum facientes duæ fuerunt communes et propriæ, sola vero magis propria remanserat quæ alterum faciebat, eodem nunc etiam modo in separabilibus et in inseparabilibus : communis tantum separabilis differentia est, utraque aliæ, ut cæcitas oculorum, vel flava cæsaries, vel corporis proceritas, quæ sunt propriæ differentiæ ; vel certationabilitas, vel mortalitas, quæ sunt magis propriæ differentiæ, non possunt unquam ab hominis specie segregari. Sedere vero vel currere, quæ communis sunt, separantur a singulis, et item rursus adduntur,

A Earum vero quæ sunt inseparabiles, aliæ per se veniunt, aliæ vero per accidens. Et illæ quæ per se veniunt, a magis propriis manant. Illæ quæ per accidens, a solis propriis effunduntur. Et inseparabile accidens est, quidquid per inseparabilem propriam differentiam unicuique speciei contigerit. Sed quoniam propria et magis propria inseparabiles differentiæ sint, nunquam tamen illam superiorem formam naturamque commutant. Nam magis propria semper alterum, propria solum semper efficit alteratum. Huc accedit quod inseparabiles propriæ possunt alicui plus minusve contingere. Inseparabiles magis propriæ, nec cumulis intentionis augent, nec immunitatione decrescent. Potest enim aliis procerior, aliis fuscior, deductioribus aliis capillis, aliis flavioribus nasci, quæ sunt inseparabiles propriæ differentiæ.

B At vero magis propria, id est rationale neque plus, neque minus admittit. Omnes enim homines in eo quod homines sunt, æqualiter sunt rationales atque mortales. Nam si genus plus minusve esse possit genus, possunt etiam differentia vel intentione crescere, vel remissione decrescere. Nam quoniam animal non est plus homini quam equo, neque equo plus quam cæteris, et æqualiter subjectis omnibus genus est. Sic specierum differentiæ quas specificas appellamus magis minusve non capiunt. Nam si animal rationale, mortale, hominis est definitio, et hominum nibilominus singulorum, non est dubium quin haec definitio ad omnes homines singulos æqualiter semper aptetur, et nulli neque plus neque minus conveniat.

C Quod si ita est, partes quoque totius definitionis, quæ sunt differentiæ, tales erunt ut nulli neque plus neque minus, sed æqualiter semper et convenienter aptentur. Partes autem hujus definitionis sunt rationale et mortale. Rationale igitur et mortale, quæ sunt magis propriæ differentiæ plus minusve non capiunt. Ab hac igitur, id est, separabilium inseparabiliumque differentiarum divisione tribus modis differentias speculamur. Nam aut separabiles sunt, aut inseparabiles. Inseparabilium vero aut per se veniunt, aut per accidens. Quæ per se veniunt aliæ sunt quæ genus dividunt, aliæ quæ speciem informant atque constituent. Sed de superioribus prius dictum est. Nunc autem de iis quæ genus dividunt et speciem constituent disseramus. Omnis quæcumque sit generum divisio in species, si earum specierum alia subdivisio fiat, et a magis generibus per subalterna genera usque ad magis species decurratur, gemina in his erit duplexque divisio. Namque si contrarias differentias respicias, generum est divisio. Si subalternorum generum sit, specierum constitutio. Si enim genus dividamus, id est substantiam, ut jam in speciei disputatione divisa est, et sic ut substantia sit summa post substantiam, animatum corpus et inanimatum ; sub animato corpore sensibile et insensibile ; sub sensibili, id est animali, rationale et irrationali ; sub rationali, mortale et immortale. Haec igitur differentiæ eadem species sunt, si contra se ipsas in divisione respiciantur, et dividunt genus hoc

D

modo. Nam qualem sub substantia animatum corpus et inanimatum posuimus, si animatum corpus contra inanimatum respicias, substantiam divisisti. Si vero subalterna genera in ipsis differentiis asperias, speciem constitues. Nam si animatum corpus et quod sub ipso est sensibile corpus aspexeris, animal respexit. Item si rationalem differentiam contra irrationalē differentiam aspereris, genus quod est utrorumque, id est animal divisaisti. Si vero sub eodem ordine rationalem differentiam et mortalem asperias, hominis sine dubio speciem demonstrasti. Ita hae differentiae alio modo accepta sunt generis divisibiles, id est genera dividentes. Alio vero modo sunt constitutivæ specierum, id est quæ species declarant atque constituant.

Nam si contraria differentias respereris, divides genas. Si vero subalternas, speciem constitues.

Differentiarum igitur vis, et separabilium et inseparabilium cæteras tres res, id est genus, speciem, accidensque sic retinet, ut permutata comparatione per hæc eadem ipsa etiam permutentur. Nam rationale et mortale differentias si contra irrationale et immortale respexeris, divisibles sunt generis differentiae. Sin vero idem ipsum rationale et mortale ad superiora comparaveris, species erunt ejus quod eas continet animalis.

Si vero rationale atque mortale ad subjectum hominem consideres, genera ejus constitutivæque differentias contemplabere.

At vero de illis aliis inseparabilibus, id est, propriis cadunt differentiae inseparabilis accidentis. Inseparabile namque est accidens, cæcitas oculorum, et nasi curvitas, et alia hujusmodi. Et idem de separabilibus accidentibus, id est de communibus: Separabile namque accidens est, vigilare, dormire, currere, et sedere. Quod autem dicit: Sic igitur composita sit super omnia substantia, et sint ejus differentiae divisibles animatum et inanimatum, contrarias differentias in species monstrat. Quod autem dicit: Hæc differentia animata atque sensibilis socialia substantiae perficiet animal, constitutivas specierum differentias monstrat. Sic igitur variis modis acceptæ, varias virtutes formasque sortitæ sunt. Sed et divisibiles et constitutivæ utræque specificem nominantur, et in divisionibus generum definitionibusque sole sunt utiles. Cæteræ vero inseparabiles per accidens, inutiles, et multo magis illæ sunt inutiles, quæ separabili differentia discretioneque formatæ sunt. Has autem specificas differentias, qui de differentiarum divisione tractavere, tales esse declarant quibus species a genere abundant. Quid autem sit breviter explanandum est. Controversia est utrum genus differentias specierum suarum in se habeat, an minime, ut puta: Animal sub se habet species rationale et irrationale, id est hominem, et verbi gratia equum. Rationabilitatem igitur et irrationalitatem, id est, hominis vel equi differentias, quibus a se species sub animali positæ differunt, utrum habet ultrasque animal, an non habeat in controversia est. Nam si animal quod genus est, neque rationale est neque irra-

tionale, species quæ sub ipso sunt positæ istas differentias non habebunt. Nam si genus istas differentias non habebit, unde erunt speciebus differentiæ, quibus a se ipsis differunt? Sed si quis dicat esse in genere istas differentias (non enim haberet differentias species, nisi prius genus habuisset), aliud majus continet incommodum. Nam quoniam æque sunt species quæ sub aliquo genere supponuntur, et æqualiter homo atque equus sub animali genere ponuntur, neque homo prius est neque equus, sed eterque æqualiter animalis species nominantur. Igitur si rationale atque irrationale æqualiter sub eodem genere sunt, erunt etiam uno tempore. Quod si uno tempore et genus istas differentias habet, ut genus sapientia natura, id est animal rationale sit et irrationale, non est dubium quod eadem res uno tempore duas contrarietas in sese substantialiter retineat, quod fieri nequit. Quid igitur? Dicendum est quoniam genus actu quidem ipso quod Græci ἑτερότης vocant istas differentias non habet. At vero potestate ab his ipsis differentiis, quas in suas species fundit non vacat. Quid autem sit actus et potestas castigatius explicandum est. Tantum interest actus a potestate, quantum homo ridens ab eo qui ridere possit non tamen rideat. Ille enim agit ipsam rem, ille tantum potest, non etiam agit. Sic igitur et animal. Namque homo actu ipso rationalis est. Semper enim homo rationalis, et nihil aliud est: et equus semper irrationalis, et ejus irrationalitas in actu posita est. At vero ipsum animal rationale vel irrationale non ipsum agit, neque est in eorum actu positum, sed in potestate. Potest enim ex se rationale atque irrationale profundere. Quare quoniam species actu differentias continent, genus vero potestate, species a genere merito differentiis abundare dicuntur. Quoniam quod genus potest, id est differentias facere, species non solum possunt, sed etiam agunt. In ipsis enim speciebus positæ informatæque sunt. Est autem alia differentiae definitio talis quæ dicat differentiam esse quæ ad plurimas species in eo quod quale sit, prædicatur. Differentia ad res plurimas dici potest, ut rationale dicitur ad hominem: homo enim est rationalis, dicitur ad Deum. Deus enim rationalis dicitur, sed non in eo quod quid sit, sed in eo quod quale sit. Nam si qualis homo sit interrogetur, rationalis continuo respondetur. Qualis Deus sit si interroges, rationale non absurde dixeris. Eodem modo etiam irrationalitas dicitur et ad equum et ad bovem et ad pisces et ad avem, quæ omnia si qualia sint interrogaveris, irrationalia prædicantur. Bona igitur et recta hæc est definitio, id est differentia est quæ ad plurimas res specie distantes in eo quod quale prædicatur. Et de mortali vero, et de aliis differentiis, eadem est ratio. Sequitur locus perdifficilis, sed transferentis obscuritate Victorini magis quam Porphyrii proponentis, qui hujusmodi est. Dicit enim omnem rem quæcumque est corporea ex materia et forma constare. Namque si statuam dicas, constat statua ex ære (verbi gratia) et figura illa quam ei suus factor

imposuit, et est materia ex qua facta est *æs* : figura vero, id est, forma qua *æs* ipsum formatum est. Nam si hominem formabis ex ære et figura hominis, erit hominis figura, forma, *æs* vero materia. Eodem modo etiam genus. Namque genus in modum materiæ accipitur, differentia vero in modum formæ. Etenim quædammodum quæcunque illa res ex materia et forma constat, sic etiam omnis species ex genere et differentia. Namque genus ita est hominis, ut est status *æs*. Differentia vero sic est hominis, ut est forma illa ex qua *æs* effictum est. Nam sicut ex aliqua figura quæ ex æris materia efficta est, cuiuscunque illius species status fit, sic etiam in genus, id est in animal cum venerit differentia, id est rationale, hominis species singitur. Ista igitur sibi proportionaliter sunt. Proportio autem est cuiuscunque illius rei similis ad aliquam rem cognatam comparatio : ut puta si duo compares ad quatuor, dupla proportio est. Si vero viginti ad quadraginta, eadem dupla. Sub eadem ergo proportione sunt quatuor ad duo, sub quali quadraginta ad viginti, quod utraque duplex est numerorum comparatio. Sic igitur qualis proportio est, id est comparatio materiæ et figuræ, talis est proportio generis et differentiæ : et ista quatuor sibi proportionaliter sunt. Eodem enim modo ex materia et figura species uniuscujusque illius fictionis formata est, quædammodum ex genere et differentiis species cuiuscunque illius animantis inanimatis formatur, quod Victorinus scilicet intellexisse minus videtur. Nam quod Porphyrius ἀλογον dixit, id est proportionale, ille sic accepit quasi ἀνάλογον diceret, id est irrationaliter. Atque ideo in loco ubi habet hoc modo scriptum : Omnes namque res ex forma et materia consistunt, ipsa autem forma irrationalis est, tollendum est irrationalis. Et subterius paululum ubi habetur : Jam omne genus simile materiæ est, et consistit irrationale, tollendum est irrationale, et ponendum est proportionale, ut sit, et consistit proportionaliter. Nam quæ proportio est figuræ ad materiam in efficienda cuiuslibet corporis fictione, eadem est proportio differentiæ ad genus in efficienda cuiuslibet specie animali atque inanimati. Sequitur item alia definitio quæ est hujusmodi : Dicunt enim esse differentiam quod possit separare quidquid sub eodem genere est, et recte dicunt. Nam dum sub eodem genere sit homo atque equus, quia utrumque est animal, cum venerit rationale vel irrationale equum atque hominem quod sub eodem genere sunt, dividunt atque discernunt. Sunt igitur illæ differentiæ quæ possunt res sub eodem genere separare. Est autem alia definitio : Differentiæ sunt quibus quodque ab alio distat. Nam homo atque equus rationali atque irrationali differentia discrepant, cum unum sint quantum ad genus, et hoc est quod dicit :

Differentia est qua differunt singula, quia per se ipsum genus est, et illa quæ rationalia sunt, nos scilicet, et illa quæ irrationalia sunt. Namque et homo et equus et avis haec omnia genus unum sunt, id est animal. Namque animal horum omnium genus est

Sed si de hoc loco in quo positum est, quia per

A se ipsum genus est, mutes et facias quæ per se ipsa animalia sunt, planior sensus erit. Generis enim hic nomine pro animalis abusus est, et erit hujusmodi ordo : Differentia est qua differunt singula, quæ per se ipsa animalia sunt, et illa quæ rationalia sunt animalia, nos scilicet, et illa quæ irrationalia sunt. Quod si sic esset, nullus esset error omnino. Nunc vero genus quod ait, pro animalis nomine intelligendum est. Item dii atque homines cum utrique rationales sint, mortalitatis tamen nomine adjectio differunt discrepantque. Sic igitur differentia est qua singula differunt, sed hoc non simpliciter, sed illas tantum differentias hujusmodi esse putandum est, quæ ad substantiam prosint, et quæ ad id quod est et quæcunque speciei possunt esse aliquæ partes quæ hujusmodi est : Si equus atque homo, quorum utrorumque unum genus est animal, a se differunt rationali atque irrationali qualitate, attamen ista rationabilitas et irrationalitas in substantia ipsarum species est hoc modo. Nam neque equus potest esse sine irrationalitate, neque homo sine rationabilitate. Atque ideo istæ differentiæ prosunt ad aliquid esse speciei illi cui fuerint accommodatae, et substantiæ ipsius partes sunt. Nam cum homo ex his differentiis constet, id est ex rationali et mortali, rationale et mortale solum positum pars est substantiæ hominis. Nam si utraque simul unum hominem faciunt, non est dubium quin ad substantiam hominis efficiendam unaquæque earum res pars esse videatur. Quare illæ differentiæ quæcunque non prosunt ad esse, neque partes substantiæ cuiuslibet speciei sunt, specificæ differentiæ dici non habent, quamvis sola hoc una species habeat. Nam si homo navigat, potest dici animal navigabile. Sed navigare in substantiam hominis non vertitur. Neque enim homo inde subsistit, quia navigat, quamvis hoc nullum aliud animal habere possit, id est, nullum possit animal navigare. Eodem modo et esse rhetorem vel grammaticum. Has igitur differentias quæ ad esse non prosunt, sed tantum artem aliquam scientiamque commemorant, non ponimus specificas esse, quamvis una qualibet animalis id species habeat. Ergo considerandum est, ut quoties dicimus definitionem differentiæ illam differentiam esse qua differentia singula, illam significari differentiam intelligamus, quæ ad aliquid esse prodest et quæ est alicuius pars substantiæ speciei. Illa vero quæ ad esse non prosunt in hoc genere differentiarum, quamvis singulæ cuiusque sint non ponamus. Sed quoniam de differentia dictum est, de proprio explicemus. Tunc Fabius, ut arbitror, consequens est.

DE PROPRIO.

Proprium quatuor dicitur modis. Dicitur namque proprium quod uni speciei accidit, etiamsi non omnibus.

Et ego : Quatuor ergo modis propria dividuntur : est enim proprium quod uni accidit, et si non omnibus, ut est rhetor vel geometræ vel grammaticus. Ilæc vero omnia uni soli speciei, id est homini acci-

dunt, non tamen omnibus. Neque enim omnes homines vel grammatici, vel rhetores, vel geometri sunt, atque ideo vocabitur hoc proprium quod uni sit, etiamsi non omnibus. Est item alia proprietates quæ est omnibus, etiamsi non soli. Nam bipes omni homini accidit. Omnis enim homo bipes est; sed non soli hominum speciei accidit, sed etiam avibus. Et item tertium proprium quod omni et soli et aliquo tempore accidit, ut est in pubertate pubescere, et in senectute canescere. Namque et omnibus hominibus evenit, et nulli alii speciei nisi soli hominum, et aliquo tempore: constitutum enim tempus est vel adolescentibus pubescendi, vel senescentibus canescendi. Neque enim a sexto anno vel septimo aliquis pubescit, aut a vicesimo canescit, nisi forte aliquid accidat novi. Quartum proprium est, quod uni speciei accidit, et omnibus sub eadem specie individuis, et omni tempore. Nam risibilem esse hominem, et uni speciei solum, id est homini contingit, et omnibus sub eadem specie individuis: omnes enim singuli homines rident, et omni tempore. Nunquam enim tempus fuit, ut quicunque ridere non possit. Sed risibile dico potestate, non actu. Namque etsi non rideat homo, tamen quia ridere potest, risibilis appellatur. Et sunt integre et vere propria ista quæ et uni, et omnibus, et omni tempore insunt. Namque hæc speciebus suis converti possunt. Si enim dicas: Quid est homo? Risibile. Si quid est risibile interroges, homo prædicabis. Illa vero alia bipes, vel grammaticus propria quidem sunt, sed converti non possunt. Nam grammaticus semper homo, homo vero non semper grammaticus. Et econtra homo semper bipes est, non econtra bipes semper homo est. Et binnibile similiter imagis proprium equi est. Nam eodem modo hæc proprietas ad suam speciem converti potest: nam si dicas quid est equus, binnibile respondebis. Si, quid est binnibile, equus prædicabitur. Sed quoniam de propriis dictum est, de accidentibus sequens tractatus habeatur. Tum Fabius: Definit Porphyrius accidens sic.

DE ACCIDENTI.

Accidens est quod infertur et auferri sine ejus in quo est interitu.

Iloc autem dicere videtur, illud esse accidens sine quo potest constare illud cui accidit: ut puta si forte casu aliquo cuiquam facies irrubuerit, abscedente rubore illæsa facies permanebit, sicut eveniente non læsa est. Dividitur ergo accidens in separabile et inseparabile. Namque separabile accidens est, ut puta si quis sedeat vel ambulet: inseparabile est, ut si dicas corvum nigrum, cygnum album, atque hæc accidentia separari non possunt. Nascitur autem hujusmodi dubietas, utrum superior definitio vera sit, et omnium accidentium nomen includat. Nam quoniam sunt quædam (ut ipse ait) accidentia inseparabilia, in his talis definitio videtur convenire non posse. Nam si separari non possunt, non est in illis vera definitio quæ dicit: Accidens esse quod inferri et auferri po-

A test sine ejus in quo est interitu. Nam cum inseparabilia sint, auferri non possunt. Sed hæc tam vehemens quæstio solvitur sic, quod hæc ipsa definitio de accidentibus facta est potestate, non actu, et intelligentia, non veritate. Non quia Æthiops et corvus colore amittant, sed sine isto colore ad intelligentiam nostram possunt subsistere. Nam verum est quoniam Æthiopem aut corvum color niger nunquam deserit. Sed si quis intelligat colorem istum Æthiopem vel corvum posse amittere, plumarum tantum color in corvo mutabitur, et erit avis alba specie et forma corvi, si quis hoc intelligat. At vero hominis, id est Æthiopis, amissio nigro colore, erit ejus species candida, sicut etiam aliorum hominum. Ergo hoc non ideo quia fiat dicitur, sed ideo quia si posset fieri, hujus accidentis susceptrix substantia non periret. Quod ipse hoc modo demonstrat:

Potest autem subintelligi et corvus albus, et Æthiops, ut corvus, amissio colore, in propriæ substantiæ natura permaneat, colorem suum perditurus sine interitu suo in quo color fuit.

Nihil enim ad speciem impedit, si Æthiops vel corvus, amissio colore, in propriæ substantiæ natura permaneat. Est autem alia definitio, quæ est hujusmodi:

Accidens est quod contingit alicui, et inesse et non inesse.

Nam quod in substantiam non vertitur, id accidens esse dicimus, id est non in substantia insitum, sed extrinsecus veniens. Erga ea quæ contingunt et esse

C et non esse, ideo accidentia vocata sunt, quoniam in substantiæ ratione non accipiuntur. Si enim in substantiæ ratione ponerentur, nunquam non essent, et si non essent, nunquam esse possent. Nam quoniam, verbi gratia, rationalis in substantia hominis est, nunquam homo esse poterit irrationalis, quoniam irrationalitas in substantia hominis non est. Ex hoc ergo venit etiam alia definitio:

Accidens esse illud, quod neque genus sit, neque species, neque differentia, neque proprium.

Nam quoniam genus, species, differentia, et proprium, in substantia sunt, et cujuscunque illius rei substantiam monstrant, idcirco quidquid horum aliquid non fuerit, id accidens merito prædicabitur. Explicitis igitur atque expeditis his quæ proposuit, id est genere, specie, propriis, differentiis, accidentibus que tractare, nunc exsequitur illa quæ inter hæc omnia communia sunt, et quæ differentia.

DE COMMUNIBUS GENERIS, DIFFERENTIÆ, SPECIEI, PROPRII, ACCIDENTISQUE.

Et primo omnium simul inter se communiones explicat, post etiam singulorum, et dicit omnium esse commune de pluribus prædicari. Namque genus prædicatur de speciebus et de individuis, eodem modo prædicatur et differentia de speciebus et de individuis. Etiam proprium de specie et de individuis prædicatur. At vero species de solis tantum individuis appellatur. Genus enim, ut animal, prædicatur de equis, hominibus, bovis et canibus, id est speciebus.

Prædicatur item et de his quæ sub ipsis speciebus individua continentur. Nam sicut species ipsa canis vel equi vel hominis animalia sunt, sic vel unusquisque equus vel homo animalia prædicantur. Differentiæ vero prædicantur de speciebus et de individuis hoc modo. Namque homo et equus species sunt. Sed rationalis dicitur, et ad speciem hominis differentia prædicatur, eodem modo et ad Ciceronem. Nam cum sub hominis specie individuum sit, et ipse rationalis appellatur. Proprium autem de specie prædicatur, cum dicuntur species quod est homo risibilis, et cum dicuntur Cicero risibilis, quod est individuum, monstratur proprium de individuis prædicari. Species vero de suis tantum solis individuis prædicatur. Interrogatur enim quid est Cicero. Et homo respondetur. Accidens vero prædicatur de individuis, et postea de speciebus. Nam si quis dicat, homo sedet, quod est accidens separabile, quicunque singulum hominem, id est individuum sedere viderit, tunc idem et de specie prædicat, ut dicat, quoniam Cicero sedet. Cicero autem homo est, homo sedet. Eodem modo inseparabile accidens de speciebus et de individuis prædicatur. Expeditis ergo omnium communionibus, generis et differentiæ primum communiones differentiasque declarat.

DE COMMUNIBUS GENERIS ET DIFFERENTIÆ.

Et primum dicit generi cum differentia esse commune, quod ab utrisque species continentur. Nam genus quod est animal, continet speciem hominis atque equi. Porro autem rationale, quod est differentia, continet et hominem et Deum. Et irrationalis, quod est differentia, continet equum et bovem atque avem. Sed ita continet, ut genus semper plures species contineat, quam continet differentia. Namque genus et ipsas differentias continet. Genus enim, id est animal rationale atque irrationalis, continet illas species quæ sunt sub rationali, et illas quæ sunt sub irrationali continet genus, id est animal. At vero differentia, id est rationale, irrationalis non continet, sed tantum hominem atque Deum. Plus igitur genus continet quam differentia. Est autem alia communio; si quid enim ad quodlibet genus ita prædicatur, ut ejus genus sit, et de illis speciebus quæ sunt sub illo genere ad quod prædicatur, illud genus appellatur, et de illis individuis quæ sub illis speciebus sunt. Namque animal genus est hominis et de animali prædicatur, ut genus substantia. Genus enim substantia animalis est. Ergo illa substantia quæ ad hominis genus, id est animal, ita prædicatur, ut genus prædicatur etiam et ad ipsum hominem: dicitur enim homo substantia. Prædicatur item illud generis genus, etiam de illis quæ sunt specie individuis. Dicitur enim Cicero, quod est sub hominis specie individuum, substantia: differentia eodem modo. Nam si qua differentia dicta fuerit de alia differentia, ut differentia intelligatur, prædicabitur, et ad speciem quæ sub illa differentia est ad quam prædicatur, et de illis individuis quæ sub eadem specie sunt. Nam ratione uti, differentia ad rationalem differentiam veluti cognata differentia

A prædicatur. Rationabile autem prædicatur ad hominem, ergo et ratione uti prædicabitur ad hominem. Idem etiam ratione uti, prædicatur ad Ciceronem, quod est individuum, sub illa specie ad quam speciem illa differentia, id est rationalis prædicatur, de qua prædicabitur ut cognata illa differentia, id est ratione uti. Igitur est ista generis differentiæ communis, quod ea quæ de genere speciei prædicantur ut genus, et de sub eodem genere specie prædicantur, et de individuis: et illa quæ de differentia prædicantur ut differentia, et de sub eadem differentia specie prædicantur, et de individuis. Est autem alia communio, quod quemadmodum interempto genere species interimuntur, sic interempta differentia species sub eadem differentia interimuntur. Nam si interiorit animal, homo atque equus continuo periturus est. Sin vero differentia interiorit, id est rationale, illi atque homines interibunt, et nihil eorum erit quod uti ratione possit.

DE PROPRIIS GENERIS ET DIFFERENTIÆ.

Post demonstrationem igitur communionis proprietas eorum differentiasque designat, et dicit primam differentiam eam, qua genus non solum a differentiis, sed etiam speciebus, propriis et accidentibus differat. Namque dicit genus multo de pluribus prædicari, quam prædicatur differentia, vel species, vel accidens, vel proprium. Namque genus dicitur. id est animal de quadrupede, de bipede, de reptili, id est de serpente, de natatili, id est de pisce. Quadrupes autem quod est a bipede differentia, de solis illis dicitur quæ quatuor pedes habent, id est, equus vel bos. De cæteris autem aliis, id est, bipede vel reptili vel natatili, unde genus æqualiter prædicatur, appellari non potest. Plus autem genus a speciebus prædicatur, quod cum homo species sit, et de solis individuis prædicetur, idem tamen homo de æque vel bove vel cane non prædicatur. At vero animal quod est genus, de pluribus speciebus prædicatur, id est de homine, et de equo, et cane et bove, et de omnibus quæ sub ipsis posita sunt individuis. Genus autem a proprio prædicationibus abundant, quod proprium unius speciei semper est, et de sub eadem individuis. Genus vero de multis speciebus et propriis prædicatur, et de sub eisdem individuis. Ab

C accidentibus vero genus magis de plurimis prædicatur, quod cum unius cygni inseparabile fortasse accidens sit album, animal non solum de cygno prædicatur, sed etiam de albis omnibus et non albis animalibus. At vero accidens de solis tantum illis quibus inseparabiliter continetur, vel quibus separabiliter. Nam principaliter de individuis dicitur. Quare constat multo de pluribus prædicari genus quam accidentia prædicantur, quod accidentia principaliter de individuis, genera vero de individuis et de speciebus et de differentiis prædicantur.

Sed nunc illas differentias accipiamus quibus genus dividitur, non quibus species informantur.

Iloc autem est: Quoniam duas diximus differentiarum esse formas, ut aliæ sunt divisibles, aliæ

constitutivæ. Constitutivas illas diximus, quæ sub **A** eodem filo positæ et subalternis generibus descendentes speciem quamdam informant atque perficiunt, ut est rationale vel mortale, quæ hominis speciem constituunt. Alias vero divisibiles, quæ genus dividunt, non speciem informant, id est rationale et irrationalæ, mortale et immortale. Nunc de differentiis illis iste tractatus habetur que genus dividunt, non quæ speciem constituunt: Nam illæ quæ genus dividunt in differentiarum integro loco accipiuntur, illæ vero quæ speciem constituunt in specierum generumque substantiam accipiuntur. Namque rationale mortalis genus est. Porro mortale hominis genus est, et istæ constituunt speciem. At vero rationale irrationalis species non est, neque genus. Nec mortale immortalis neque genus neque species est. Atque ideo quoniam **B** propriam vim differentiarum ista retinent, quæ neque genera neque species sibi invicem esse possunt, ipsas nunc differentias accipiantur in quibus nulla quantum ad genus est speciemque communitas. Est etiam **C** generis differentia. Namque genus a propriis differentiis prius est. Namque si abstuleris genus, omnes simul differentias abstulisti. Nam si abstuleris animal, rationale atque irrationalæ non remanent. Porro autem si rationale abstuleris, remanet animal. Sed si utrasque intermeris differentias, id est rationale et irrationalæ, potest tamen quoddam intelligi, quod sit substantia animata sensibilis, id est animal. Ita genus substantium omnes secum auferit differentias. Sublatæ differentiæ genus secum non interimunt, quod intelligentia genus remanet, id est quoniam **C** potest animal intelligi præter differentias, ut ejus tantum definitionem animo capias, et esse dicas substantiam animatam atque sensibilem. Quæ autem talia sunt, ut ipsa interempta interimant, non simul aliis interemptis ipsa interimantur, priora sunt illis quæ possunt interimer. Est etiam alia differentia, quod genus semper in eo quod quid sit prædicatur, ut dictum est, differentia vero in eo quod quale sit. Sed hoc frequentius inculcatum est, atque ideo id a nobis prætermittendum est. Est etiam alia differentia, quod ad omnem speciem unum seunper genus aplatur. Homo enim unum tantum genus habet, ut animal appelletur: in unam autem speciem plurimæ differentiæ poterunt commodari. Namque homo et rationale est, quæ differentia est, et mortale, quæ **D** eadem differentia est, et sensibile, quibus scilicet omnibus aliis differt. Differt enim his omnibus quod sensibilis est ab insensibilius, quod rationalis ab irrationalibus, quod mortalis ab immortalibus. Est etiam alia differentia quæ superius dicta est. Nam genus speciei ita est ut materies, differentia vero ut figura. Nam sicut in æris materiem veniens figura statuam efficit, ita animali, id est generi veniens differentia, id est rationale vel irrationalæ facit hominis vel pecudis speciem. Quæ autem communitates vel proprietates generis et differentiæ fuerunt, hactenus dixit, et fortasse erunt etiam aliæ, quæ propter brevitatem supersedendæ atque dimittendæ sunt.

DE COMMUNIBUS GENERIS ET SPECIEI.

Nunc autem de generis vel speciei communib[us] proprietatisque tractatur, et dicit genus et speciem commune habere de pluribus prædicari, sicut dictum est. Nam genus et de speciebus pluribus prædicatur et de earum individuis. Et item species de sub se plurimis individuis appellatur, et hic quoque illæ species accipientur, quæ magis species sunt. Nam si subalternæ accipientur, non magis species quam genera videbuntur. Nam quæ subalternæ species sunt, etiam genera sunt, et erit absurdum et huic propositioni inconveniens de generum inter se differentiis communionibusque tractare. Accipientur igitur illæ tantum species, quæ species et magis species appellantur. Est etiam alia eorum communio, quod sicut genus a specie primum est, sic species ab individualis primæ sunt. Nam si genus auferas, species abstulisti. Si species abstuleris, genera non peribunt. Porro si species abstuleris, individua morientur. Si individua interierint, species manent. Est etiam bis alia communio, quod quemadmodum genus quid sit totum declarat, sic etiam species. Nam totum quod est rationale, atque irrationalæ a genere declaratum est. Dicitur enim quidquid fuerit rationale vel irrationalæ, id esse animal: sic igitur totum quid sit a genere declaratum. Porro autem quid sit tota hominum diversitas, id est individuorum, a sola specie declaratur, cum dicitur homo. Nam et Scytha et Indus et totum quidquid individuum est, uno solo hominis, id est speciei nomine continetur.

DE PROPRIIS GENERIS ET SPECIEI.

Dissertis igitur generis specieque communib[us], ad proprietates eorum vel differentias transsum facit, dicens:

Differre inter se genus et species, quod genera species continent, nunquam rursus genera ab propriis speciebus continentur.

Oportet autem (ut dictum est) in hoc tractatu non subalternas, sed magis species considerari. Genus enim plurimarum specierum est continens, et unum omnium, et totum omnibus et singulis. Quod si ita est, et genus a suis speciebus singulis majus est, atque ideo eas dicitur continere, non est dubium quia ea ipsa genera quæ continent species, ab his ipsis contineri non possint. Insuper omnia genera prius sint ab his speciebus quæ sub ipsis positæ continentur. Nam sicuti materies prima est ab illa re quæ veniens in materiam formam constituerit atque figuraverit, sic etiam prius est genus ab illa specie quam veniens differentia formavit atque constituit. Nisi enim in generibus differentia venerit, species nunquam constituentur. Quare præjacent, id est præsunt, et antiquiora sunt genera speciebus suis. Atque ideo si genera interimantur, species quoque peribunt. Nam si animal sustuleris, hominem pecudemque sustulisti. Si vero species interimantur, non continuo genus interibit. Nam si homo perierit, animal continuo non interemptum est: alia enim remanebit species de qua

ípsum animal, id est genus prædicetur. Atque ideo A genera ab speciebus suis priora sunt, et quod omnia genera univoce de speciebus prædicitur, species ipse de generibus nunquam. Hoc (arbitror) hesterna lucubratione jam dictum est. Nam genera semper de speciebus univoce prædicanter. Homo enim, et homo est et animal. Porro autem animal genus est hominis, et prædicatur animal de homine. Quoniam ergo animal prædicatur, et dicitur homo animal, animal et homo uno animalis nomine nuncupantur. Sed his ipsis definitio una conveniet. Est enim animal substantia animata sensibilis, quod non absurdum est in homine dici. Nam homo ipse si animal dicatur, non erit absurdum dici de homine substantia animata sensibilis. Igitur genus de speciebus suis univoce prædicatur, quod et eodem nomine, et eadem definitione conveniat. At vero species non modo univoce non prædicanter de generibus suis, sed nec omnino prædicantur. Nulla enim res minor de majore poterit prædicari. Atque ideo, quoniam species minores sunt suis generibus, de generibus suis neque univoce, neque aliquo modo poterunt appellari.

Amplius omnia genera abundant complexione sub se positarum specierum, ipsæ species abundant generum suorum propriis differentiis.

Quod dicit perinde est ac si diceret: Omne quod genus est, plures sub se species continent; omne vero quod species sub se plures habet, differentias habet. Genus enim, id est animal, in hoc homine, id est specie, superabundat et superest, quod homo solum homo est. Animal vero non solum homo, sed etiam bos vel avis, vel alia hujusmodi. Species vero in eo superant genera sua, quod eas differentias quas species in actu habent, eas genera non habent. Nam, sicut superius dictum est, genera differentias illas quas habent sub se species posse, potestate continent, non etiam re. Atque ideo species quæ est homo, vel alia species, sicut est equus a genere suo animali, in hoc abundant et supersunt, quod animal ipsum per se neque rationale neque irrationale est. At vero homo vel equus hoc rationale, illud est rationis expers. Illud etiam quod species nunquam magis genus fiet, rursus et genus nunquam magis species fit, et ut sciremus hic non de subalternis speciebus, sed de illis magis speciebus specialissimisque tractari. Quid ait? Quod ea quæ sunt genera magis species fieri nunquam possunt, neque magis species aliquando fieri magis genus. Nam species nunquam genus est. Quidquid enim fuerit species genus non erit, neque quidquid fuerit genus species erit. Quare constat in his eum tractatibus de speciebus solis, non etiam de subalternis disserere. Subalterna enim possunt esse etiam genera, magis species vero (ut ipse ait) nunquam genera esse possunt, sed postquam de generum specierumque communitatibus differentiisque tractatus habitus est, ad genera propriaque transgressus est.

DE COMMUNIBUS GENERIS ET PROPRII.

Generis et proprii commune hoc est, adhaerere speciebus ei eas complectari.

Dicit genera et propria in hoc sibi esse consimilia, quod omne genus a suis speciebus nunquam recedit. Eodem modo et propria. Nam si dixeris homo, cum ipso homine continuo animal nominasti, quod ipsius hominis, id est speciei genus est. At vero etiam hominem dixeris, ejus etiam proprium continuo cum homine nominasti: omnis enim homo risibilis est. Ita semper genus et propria suis speciebus inserta et quodammodo conglutinata sunt. Similiter et genus prædicator de speciebus, et proprium de iis quæ sui participantia sunt, et æqualiter, inquit, omnes species eidem generi supponuntur, et ad eas genus illud appellatur, sicut propria ad ea prædicanter, quæ sui participari possunt. Namque æqualiter genus de homine dicitur, et de equo, et de bove, et de cæteris animalibus, quemadmodum et risibile, id est, proprium de Hortensio dicitur et Cicerone, et de singularis individuis quæ sub eadem specie continentur, ad quam speciem proprium, id est, risibile poterit prædicari. Adhuc commune est ipsis univoce prædicari. Namque sicut genus de suis speciebus (ut dictum est) univoce prædicatur, ita et proprium de ea specie cuius est proprium univoce prædicatur. Nam qui homo est, et risibile est. Porro autem si quis dicas hominem esse animal rationale et mortale, et dixeris risibile esse animal rationale et mortale, non errabit. Æqualiter igitur et genus de speciebus suis, et propria de ea specie, cuius sunt, propria univoce prædicant.

DE PROPRIIS GENERIS ET PROPRII.

Differit autem utrumque, quod genus primum est, secundum proprium. Genus enim si ab specie primum est, proprium autem uni tantum speciei adhæret, et eidem æquale est, non est dubium quin genus quod specie majus est, proprio etiam speciei majus sit. Nam ut sit risibile, animal prius est. Namque ut alii qua species informetur, propriis et differentiis primo erit genus, ubi illa convenient, sicut frequentius inculcatum est. Accedit etiam quod genus de pluribus speciebus prædicatur. Namque genus, id est animal de pluribus, at vero proprium, id est, risibile de sola tantum hominis specie prædicatur. Unus sit ut semper propria de speciebus suis conversim prædicari possint, species autem de genere nunquam. Neque enim quod animal est, homo est, neque omne quod animal est, risibile est. Potest enim esse et equus et hinnibile id quod animal nominatur. Porro autem omne quod est homo, id risibile est, et omne quod est risibile, id homo est. Possunt enim propria et species sibi ipsa converti, et conversim ad se invicem prædicari. Præterea omni speciei quidquid fuerit proprium, et omni et soli est. Namque risibile et omnibus hominibus est, et soli hominis speciei evenit. At vero animal quod genus est, et si uni speciei inest, non tamen soli. Namque animal omni homini inest, non soli tamen homini, quia inest etiam pecudi et cæteris animalibus. Oportet autem hic illa propria intelligere, quæ magis propria sunt, id est quæ integræ propria nominantur, quæ sunt hujusmodi ut et

uni speciei et omnibus insint. Differunt ergo in hoc quoque genera et propria, quod propria et uni speciei adsunt, et omnibus individuis quae in ea specie sunt: genera vero omnibus quidem individuis quae in eadem specie sunt et sub eodem genere, non tamen uni soli speciei, cum genus semper de pluribus praedicatur. Unde sit, ut sublata propria non auferant genus, sublatis vero generibus, ipsa quoque propria auferantur. Nam si sustuleris proprium, id est risibile, remanet hinnibile, remanet natatile. Si vero genus sustuleris, simul quoque species sustulisti. Si species sustuleris, propria etiam quae insunt speciebus simul interibunt. Itaque, sublatis generibus, propria sustuleris, sublatis vero propriis, simul genera non auferentur.

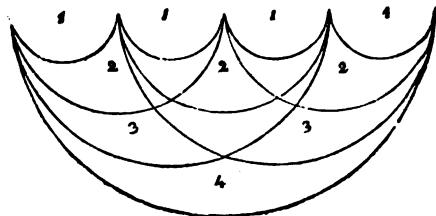
DE COMMUNIBUS GENERIS ET ACCIDENTIS.

Peractis igitur generum priorumque differentiis ad generum accidentiumque communates vel proprietates transitum fecit, et unam eorum praedicit communatem, quae est quod de pluribus praedicatur. Namque sicut genus de pluribus speciebus praedicatur, ita etiam separabile accidens vel inseparabile de pluribus speciebus appellatur. Dicitur enim et de corvo et de Aethiope nigrum, et de equo et homine moveri, quod illud est inseparabile accidens, illud vero separabile; et quoniam longius a se distant, idcirco unam eorum solam communionem dixit, et alias si quae forte essent querere supersedit.

QUID INTER GENUS ET ACCIDENS.

Differit autem genus ab accidenti, quod genus ante species est, accidentia vero speciebus posteriora sunt. Semper genera super species, et his praecipue et esse majora superius demonstratum est. Namque prius est animal ab homine, atque ideo consumptum animal species quoque consumit, consumptae vero species non interimunt genera. At vero accidens postea necesse est ut sit, quam sint ipsae species. Erit enim prius aliquid cui possit accidere. Omne enim accidens propter illud cui accidit esse non potest. Atque ideo prius erit aliqua res cui accidat, quam sit ipsum accidens. Necesse est igitur ut omne accidens post species inveniatur, et magis post individua, quibus principaliter possit accidere. Huc accedit quod generis participantia aequaliter participant, sicut omne genus speciebus suis aequaliter genus est, ut sacerdictum dictum est, et species omnes aequaliter suo generi participant. Namque equus et homo aequaliter animalia sunt, neque equus homine plus, neque homo plus equo. At vero accidentia non aequaliter participant. Nam cum separabile accidens sit moveri, possunt aliæ inter se species eodem accidenti participantem tardius vel citius moveri, et de inseparabili accidenti eodem modo. Est enim ut aliquis nigroribus oculis sit, et alius quamvis nigris, tamen ita purpureis, atque ideo et intentionem et remissionem recipit accidens. Nam et candidus quod dicitur, et magis et minus dicitur, et alia hujusmodi. Quare distant haec duo, quod genere, quae participant, aequaliter participant, accidenti fortasse non aequaliter. Huc accedit quod genera non modo ante individua, sed

A ante species sunt, accidentia vero non modo post species, sed etiam post individua sunt. Ipsi enim principaliter accidentia, ut dictum est. Est etiam differentia, quae jam superioris dicta est: nam genus in eo quod quid sit praedicatur, accidens vero in eo quod quale sit, aut quomodo se habeat: nam si quid sit Socrates interroges, homo atque animal responderetur: si vero qualis sit, fortasse calvus, aut simus, quae accidentia sunt inseparabilia. Sin vero quomodo se habeat, aut jacet respondetur, aut sedet, aut quid aliud facere contigerit. Ergo quoniam generis a specie et differentia et proprio et accidenti divisa substantia est, nunc posteriora persequitur. Sunt autem differentiae viginti: nam cum quinque res sint, et unaquaque ipsarum ab aliis quatuor distet, et item B quatuor differentias habeat, quinque quaternis, viginti differentiae efficiuntur; nam si genus differt ab specie, proprio, differentia et accidenti, quatuor differentiae sunt. Sin vero species differt a genere proprio, differentia, accidenti, item aliæ quatuor quae junctæ cum superioribus octo sunt. Et si differentia distat ab specie, proprio, genere et accidenti, aliæ quatuor supercrescent. Quae junctæ cum octo prioribus duodecim faciunt. At vero si proprium differt a genere, specie, differentia et accidenti, aliis quatuor differentiis super duodecim positis, omnes sedecim differentiae sunt. Quod si accidentis quoque differentias ad quatuor reliqua duxeris, quatuor super sedecim crescentibus, viginti omnes differentiae persciuntur. Quae ita viginti sunt ut ad sufficientem doctrinæ cumulum decem tantum differentiae numerentur. Nam quod dictum est genus differre a differentia, specie,

C D proprio et accidenti, quatuor fuere differentiae. Si autem differentiam dicamus differre a specie, proprio et accidenti, supervacuum est differentiae cum genere differentiam commemorare, cum jam prius commemoraverimus, quando generis ad differentiam, differentias diximus: iisdem enim (ut opinor) differt differentia a genere, quibus differebat genus a differentia. Itaque relinquenda est haec differentia, qua distat differentia a genere, quoniam superioris jam dicta est, cum diceretur quo genus distaret a differentia. Remanent igitur tres differentiae, quibus ipsa differentia ab specie, proprio et accidenti distat, et est superioris generis ad alia, 4 differentiae fuerint, nunc vero differentiae ad alia, tres distantiae videant-

lur, 7 hæ distantias sunt. At vero species quo a generis distet jam tunc dictum est, cum dicebatur quo genus distet a specie. Quid autem differentia discreparet, tunc demonstratum est, cum diceremus in quo differentia a specie discerneretur. Remenant igitur duas speciei, id est, cum proprio et accidenti differentiæ, quæ junctæ cum superioribus 7, 9 differentias efficiunt. Restat igitur una propria et accidentis differentia, quæ dicatur: nam quid a genere distet dictum est, cum quid genus distaret a proprio diceretur. Porro quid a specie distaret dudum dicebatur, cum quid species a proprio differret enumerabatur. Porro autem quid a differentia, etiam id dictum est, cum a proprio differentia separaretur. Sed nunc quemadmodum differentia a specie, proprio accidentique discernitur, videamus.

DE COMMUNIBUS DIFFERENTIÆ ET SPECIEI.

Est communio differentiæ et speciei quod æqualiter species sub se individuis se permitit, et æqualiter individua specie ipsa participant: namque omnes homines æqualiter homines sunt, et hominis participatione æque participant: eodem modo etiam differentia, namque omnes homines æqualiter rationales sunt, et rationabilitate quæ est differentia, omnes qui ratione participant æque participant. Est etiam alia communitas, quod quemadmodum species nunquam deserit ea quorum species est, et quibus superest, sic et differentia nunquam ea deserit quæ distare ab aliis facit: namque Socrates, cum sub specie hominis est, nunquam ab hominis specie deseritur. Semper enim Socrates homo est. At vero differentia Socratem, cum Socrates rationalis est, nunquam deserit. Semper enim Socrates rationale animal est.

DE PROPRIIS DIFFERENTIÆ ET SPECIEI.

Differunt autem inter se species et differentia, quod differentia semper in eo quod quale sit prædicatur. Nam dicitur Socrates quale animal sit, ut rationale respondeatur; species vero in eo quod quid sit prædicatur. Nam dicitur quid sit Socrates, ut homo respondeatur. Namque hominis qualitas rationale est, sed non simpliciter. Illa enim qualitas pro differentia accipitur, quæ veniens in genere speciem constituit, et de qualitate substantiali facta est substantialis et specifica differentia. Ista igitur talis qualitas differentia nominatur, et ea in eo quod quale sit ad hominem prædicatur, hoc etiam in eorum est differentiis. Namque differentia frequenter in pluribus speciebus consideratur. Differentia enim quadrupes in bovis, et in equi, et in canis specie est: et differentia rationalis hominis et angelii, species vero nunquam aliis nisi solis sub se positis individuis præst. Nunquam enim alia res homo est nisi quod est individuum, ut est Socrates, et Plato, et Cicero. Unde fit ut sublata differentia, species quoque tollatur. Nam si sustuleris rationale, hominem sustuleris. Sin vero sustuleris speciem, differentia manet. Nam si sustuleris hominem, rationalis angelii differentia manebit. Est vero etiam hæc differentia, quod differentia cum alia differentia jungi potest, ut aliqua

A ex his species informetur. Namque rationalis differentia et mortalis differentia junctæ unius hominis speciem reddiderunt. Juncta vero species nunquam aliquam ex se speciem constituent. Si enim jungas hominem bovi, nulla ex his species informabitur. Sed fortasse dicat aliquis: Asini atque equi conjunctione mulus nascitur; sed non ita est. Namque individui conjunctione natum est aliquid individuum. Si autem sic simpliciter speciem ipsam asini atque equi conjungas, nulla ex his unquam species constituitur. Neque enim si se possunt individua commiscere, idcirco etiam species individuorum in alterutram substantiam transeunt: atque ideo constat junctas species unam speciem non posse componere, quod differentiæ junctæ unius speciei constitutivæ sint. His itaque transactis ad differentiæ et propria communia veniamus.

DE COMMUNIBUS DIFFERENTIÆ ET PROPRII.

Differentia et proprium commune habent quod quibus differentia est et a quibus ipsa differentia participatur, æqualiter participatur: nam rationalis differentia cum inest hominibus, et omnes homines rationabili differentia participant, non est dubium quin omnes homines æqualiter sint rationales, atque æqualiter rationabilitate participant. At vero proprium quod risibile est, æqualiter omnibus hominibus est: omnes enim homines æqualiter risibiles sunt. Est etiam hæc eorum communitas, quod sicut potestate risibile dicitur, etiamsi non rideat, ita etiam potestate bipes dicitur, etiamsi quis uno pede minuatur: non enim quod est dicitur, sed quod esse possit: nam quoniam ille ridere potest, risibilis nominatur; quod ille duos pedes habere possit, bipes. Atque ideo nunquam ab illis in quibus sederint, proprium differentiaque discedunt. Semper enim homo risibilis est, etiamsi non rideat. Semper bipes, etiamsi uno pede minuatur. In his enim differentiis et propriis (ut dictum est) quod potestate esse possit, non quod vere sit consideratur.

DE PROPRIIS EORUNDEN.

Differunt autem inter se, quod differentia de pluribus speciebus prædicatur, proprium vero de una. Namque differentia quæ est mortalis prædicatur de homine, de bove, de equo, et cæteris animantibus; et rationale prædicatur, et de Deo, et de homine. At vero risibile de sola tantum specie hominis prædicatur. Unde evenit ut omnis differentia, quoniam plurimarum continens est specierum, a suis speciebus major sit, atque ideo ipsa de speciebus prædicari potest. Porro autem de ipsa species prædicari non potest: neque enim conversim dici potest. Nam quoniam homo dicitur rationalis, non contra dicitur quod rationale est id quod homo est. Potest enim esse etiam non homo, sed Deus. At vero proprium, quoniam æqualiter et ad unam speciem semper aptatur, æqua vice atque appellatione convertitur: dicitur enim, quid est homo? risibile. Quibus per-

tractatis ad differentiam et accidens transgressa disputatio est.

DE COMMUNIBUS DIFFERENTIÆ ET ACCIDENTIS.

Differentia et accidens commune habent de pluribus praedicari. Namque differentia dicitur et de homine et de Deo, cum utriusque rationales sunt. Et accidens dicitur et de homine et de equo, ut homo *Aethiops niger*, et *equus niger*. Est etiam alia communio quod inseparabile accidens cuicunque speciei fuerit, inseparabiliter et omnibus inest ut differentia. Namque inseparabiliter accidens quod est nigrum, corvo inseparabiliter accidit, et omnibus corvis. Eodem modo etiam differentia. Nam quoniam accedit homini ut bipes sit, semper et omnibus hominibus est esse bipedibus.

DE PROPRIS EORUMDEM.

Differunt autem inter se, quod omnis differentia species continent, non contra ipsa a speciebus continentur. Nam si differentia plures sub se species habet, ut dictum est, major erit sub se positis speciebus. Si major erit, nunquam eam quælibet species continent. Major enim a minori nunquam poterit contineri. Nam quod est rationale, continent hominem et Deum. Homo vero rationale non continent. Accidentia vero aliquoties continent, aliquoties continentur. Namque continent, quoniam frequenter unum accidens duas sub se species habet, ut nigrum habet *Aethiopem* et *corvum*. Continentur vero quoniam sepe una substantia habet duo vel tria vel quamlibet plurima accidentia. Si quis enim sit glaucus, vel crispus, vel candidus, vel procerus, hæc omnia accidentia unus cui accesserunt complectitur et continent. Atque ideo species illa quæ illud individuum continent quod individuum plura in se accidentia suscepit, accidentis illius complexiva est.

Dehinc differentia nunquam intenditur neque relatazur.

Quod dicit hoc est rationale in unaquaque specie, neque plus neque minus est. Nullus enim homo alio homine ad substantiam plus rationalis est neque minus. At vero accidens et intenditur et remittitur. Dicitur enim quicunque procerior, dicitur quicunque velocior, dicitur quicunque crispior, quæ omnia accidentia esse non dubium est.

Præterea immistæ semper sunt contrariae differentiae.

Immistæ ait, id est, immiscibilis quæ misceri non possunt. Neque enim rationale cum irrationali misceri potest, neque in una specie convenire. At vero contraria accidentia manifestum est in una specie posse congruere. Namque nigrum et album potest in una non modo specie, sed individuo congruere. Potest enim quicunque homo, cum ipse sit candidus, nigros tamen capillos habere. Ergo quemadmodum species differat a genere vel differentia dictum est, cum de generis ad speciem, et differentiae ad speciem distantia diceremus.

DE COMMUNIBUS SPECIEI ET PROPRII.

Nunc dicemus id quod reliquum est de speciei pro-

priique communibus. Et est una eorum communio, quod de se ipsa invicem praedicantur. Nam quoniam æqua sibi sunt, neque species hominis alii proprio convenit, nisi risibili, neque risibile alii convenit speciei, nisi homini, atque ideo dicitur, quid est homo? risibile. Quid est risibile? homo. Commune est etiam illud quod omne proprium æqualiter ad sub se posita praedicatur. Namque omnes homines æqualiter risibiles sunt, et species æqualiter ad sub se posita prædicatur. Namque omnes homines individui æqualiter uno nomine homines nuncupantur.

DE PROPRIS EORUMDEM.

Differunt a se, quoniam species potest etiam genus alteri esse, proprium esse non potest. Sed hic illam speciem intelligamus quæ subalterna est, non illam

quæ magis species est, et genus esse nunquam potest. Atque ideo nos illam modo solam, quæ subalterna species est intelligamus, quæ scilicet poterit esse et genus. Namque mortale cum rationalis generis sit species, hominis genus est. At vero risibile de nulla unquam alia specie poterit prædicari, neque alii esse proprium, sicut est hominis. Illa enim semper (ut dictum est) propria sunt, quæ nulli alii nisi ad unam speciem semper aptantur. Deinde species præcedit, et sic proprium sequitur. Quod dicit tale est: Omnis species ut habeat proprium, primo eam esse et constare necesse est. Oportet enim prius esse hominem ut sit risibilis, non prius esse risibile ut sit homo. Nam quoniam proprium dicitur, per se proprium non constat, nisi alicujus species sit. Atque ideo prius esse necesse est illud cuius est proprium quam sit proprium. Huc accedit quod species semper in opere intelligitur cuiuscunq; subjecti. Species enim semper in actu est, non solum propria potestate. Homo enim revera et opere et actu homo est, id est nunquam poterit esse non homo. At vero risibile quod est proprium, potestate tantum dicitur; etiamsi actu non sit. Potest enim quilibet ille non ridere, tamen quia ridere potest, risibile nominatur. Distant igitur in hoc quod semper species in actu est et in opere, proprium vero aliquoties potestate; deinde quorum definitiones diversæ sunt, necessario etiam ipsa quoque diversa sunt. Omnis definitio substantiam definit. Ergo si quæ ejusdem substantiae fuerint, eadem etiam definitione monstrantur. Si

quæ ejusdem definitionis fuerint, eadem substantia prædicantur. At vero si quæ definitionibus differant, differunt etiam substantiis. Quæ substantiis differunt, longe a seipsis alia sunt. Nunc igitur quoniam definitiones proprii et speciei differunt, species ipsa quoque et proprium a se differunt. Est autem speciei definitio sub genere esse, et ad plurima numero differentia in eo quod quid sit prædicari. At vero proprii uni tantum inesse speciei, et sub ipsa de omnibus individuis prædicari. Sed quoniam definitionibus differunt, ipsa quoque species a proprio distabunt.

DE COMMUNIBUS SPECIEI ET ACCIDENTIS.

Post hæc ad communites speciei et accidentis

disputationem transtulit, et dicit eorum raras alias A communitates, nisi has solas quod de pluribus prædicantur. Longe enim a se distare videntur, in substantia sui et in potestate patiendi atque faciendi id quod alicui accidit, et id cui accidit. Namque illud cui accidit, quasi quoddam fundamentum est accidentis. Illud vero quod accidit, præter id cui accidit, esse in sui substantia non potest.

DE PROPRIIS EORUM.

Propria vero singulorum sunt hæc, quod species in eo quod quid sit prædicatur, accidens vero in eo quod quale sit et quodammodo se habens. Nam si quis dicat, quid Socrates est, homo dicitur. Si quis dicat qualis sit, calvus vel simus appellatur. Si quis vero quomodo se habens, sedens aut jacens appellabitur. Item in hoc different quod unaquæque substantia unam speciem habet. Namque hominis substantia unam solam hominis speciem habet. Substantia vero æque unam solius equi speciem habet. At vero una substantia plura frequenter accidentia continebit. Nam et in eodem equo quædam pars frequenter nigra quædam, alba est. Et est in eo proceritas, est altitudo, est aquilinum caput, et alia hujusmodi. Habet etiam non solum inseparabile accidentis eadem substantia, sed etiam separabile. Nam fortasse quidam velox est, et idem etiam corpore validus est, idem etiam sagittator, et cætera. Huc accedit quod species prænoscentur, id est præintelliguntur, hoc est ante esse cognoscuntur quam accidentia. Et prius erit aliqua res ubi accidat, quam illa quæ accidit, et quoniam species est subjectum accidentis ubi accidens accidat, ideoque ante species intelligitur esse quam accidentis. Accidentia vero postea nata sunt, id est a foris venientes et extranea, a qualibet illa substantia, etiam si inseparabilia sunt. Hæc quoque est eorum separatio, quod semper omnia quæ participant specie, æqualiter participant. Äqualiter enim et Socrates et Cicero et Plato sunt homines. At vero illa quæ participant accidenti, etiam si inseparabile accidentis sit, tamen non æqualiter participant. Nam quamvis inseparabile sit accidens Äthiopibus nigris esse, tamen est aliquis inter ipsos migror, nec omnes illa nigredine æqualiter participant.

DE COMMUNIBUS PROPRIIS ET ACCIDENTIBUS.

Relinquitur igitur de communibus propriis accidentibus tractare. Nam proprium quid distaret vel a specie, vel a genere, vel a differentia, superius demonstratum est. Proprium autem et inseparabile accidens commune habent, quod sine his nunquam consistunt ea quæ eorum participant, et in quibus ipsa considerantur. Nam neque homo amittit risibile esse, nec Äthiops aut corvus, nigrum. Atque ideo sine his ipsis, id est propriis et accidentibus, quæ eorum participant, constare non possunt, ne forte contra superiorem definitionem accidentis venire

A videatur ista communio. Est enim ita definitum. Accidens est quod infertur et auferitur sine ejus in quo est interitu. Quod nunc dici videtur sine his constare non posse, cum superius sine eorum interitu posse diceretur auferri. Sed hoc modo dicitur, non quod si auferatur hoc accidentis inseparabile, intereat illud cui accidit, sed quoniam separari non potest, idcirco sine his constare non possit. Est etiam inseparabilis accidentis et proprii alia communio, quod sicut et omni et semper inest proprium cui inest, id est homini (semper enim et omnis homo risibilis est), sic etiam quodlibet accidens inseparabile, et omni et semper est accidentis inseparabile. Namque et omnis corvus, et semper niger est. Sola autem cum separabilibus accidentibus illa communio est, quod B quemadmodum de multis individuis proprium prædicatur, ita etiam accidentis de multis individuis potest prædicari. Plures enim currunt, plures etiam ambulant, quæ scilicet accidentia separabilia sunt, quemadmodum plures possunt esse risibiles.

DE PROPRIIS EORUM.

Different autem ista, quod proprium semper unius speciei inest, accidentis vero pluribus. Nam accidentis pluribus speciebus et animatis et inanimatis evenit, ut est ebeno nigrum, corvo nigrum, homini Äthiopi nigrum. Risibile vero nulli, nisi soli homini. Atque ideo conversim proprium prædicatur, quia unius speciei continens est, et illi speciei soli æqualis est. At vero accidentis conversim prædicari non potest, quia plures sub se species habet. Non enim potest dicere id esse nigrum quod ebenum, cum dicas hoc esse ebenum quod nigrum. Potest enim esse nigrum et non esse ebenum. Deinde omne proprium æqualiter se his rebus quæ sub se fuerint dat et ab his æqualiter participatur. Socrates enim et Cicero et Vergilius æqualiter et risibili participant, et æqualiter risibiles sunt. At vero accidens non semper æqualiter est accidentis. Potest enim quicunque esse procerior, et aliis esse velocior. Quod scilicet illud separabile est accidentis, illud inseparabile. Et fortasse aliae eorum quædam proprietates et communiones esse videantur. Sed nunc, quantum introductioni sat est, ista sufficient. Sed jam tibi, Fabi, omnia quæcumque ad introductionem Porphyrii pertinent, plenis uberioribus tractata sunt. Post vero si quidem unquam me egueris, studiis præsertim tuis quæ nulla unquam honestate carnerunt, libens animo hortatorque ad easdem cupiditates parebo. Hic Fa-bius : Tu, inquit, paterno hæc mihi animo polliceris; verum ego nunquam deficiam ab his studiis, te præsertim docente, a quo totam fortasse logica Aristotelis, si vita suppetit, capiam disciplinam. Et ego faciam, inquam, libentissime. Sed quoniam jam matutinus (ut ait Petronius) sol tectis arrisit, sorgemos, et si quid est illud, diligentiore postea consideratione tractabitor.